

Г Л А С Н И К

АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ
ЧАСОПИС ЗА ПРАВНУ ТЕОРИЈУ И ПРАКСУ

Година LXXXIV

Нови Сад, март 2012

Књига 72

Број 3

САДРЖАЈ

ЧЛАНЦИ

Др Милош Петровић	Зоне и места под специјалном заштитом у оружаним сукобима / 183
Др Слободан Станишић	Одговорност за штету због избацивања предмета или просипања текућина из просторија / 199
Нихад Укић	Право на јавно суђење / 216

ЕСЕЈИ

Др Желько Фајфрић	Адвокат Богобој Атанацковић – писац првог оригиналног српског романа / 227

СУДСКА ПРАКСА

Драган Калаба	Одлуке судске праксе / 235

САОПШТЕЊА

- Са седнице Управног одбора Адвокатске коморе Војводине / 241

*Указом Председништва СФРЈ бр. 64 од 12. јула 1988,
поводом 60-годишњице излажења,
„ГЛАСНИК” Адвокатске коморе Војводине
о д л и к о в а н ј е
Орденом заслуга за народ са сребрном звездом.*

CONTENTS

ARTICLES

- Miloš Petrović Ph.D.** Zones and Places under Special Protection in the War / 183
- Slobodan Stanišić Ph.D.** The Liability for the Damage for Discharging the Items or for Spilling the Liquids from the Premises / 199
- Nihad Ukić** The Right to a Public Trial / 216

ESSAYS

- Željko Fajfrić Ph.D.** Attorney at law Bogoboj Atanacković – The Author of the First Original Serbian Novel / 227

CASE LAW

- Dragan Kalaba** Case law / 235

NOTICES

- From the meeting of Vojvodina Bar Association Board of Directors / 241

АДВОКАТСКА КОМОРА ВОЈВОДИНЕ

Основана 1921. у Новом Саду

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Покренут 1. јуна 1928.

Главни и одговорни уредници

Др Косџа Мајински (1928–1932), др Никола Николић (1933–1936), др Василије Сџанковић (1936), др Славко М. Ђурић (1937), Владимир К. Хаџи (1937–1941), Милорад Бојић (1952–1972), Сава Савић (1973–1987), Мирослав Здјелар (1987–1994), др Слободан Бељански (1994–2004)

Уређивачки одбор

Др ЈАНКО КУБИЊЕЦ
главни и одговорни уредник
адвокат у Новом Саду

Др Енике Веџ, адвокат у Новом Саду, Милан Добросављевић, адвокат у Новом Саду, др Жељко Фајфрић, адвокат у Шиду, др Славен Бачић, адвокат у Суботици, мр Вукица Мидоровић, адвокат у Кикинди

Технички уредник
Јелица Неђић

Адреса Уредништва
21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1
Телефон: 021/521-235; факс: 021/529-459
e-mail: panonija@eunet.rs
Рукописи се не враћају.

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Ч А С О П И С З А П Р А В Н У Т Е О Р И Ј У И П Р А К С У

Година LXXXIV

Нови Сад, март 2012

Књига 72

Број 3

Ч Л А Н Ц И

UDC 341.3

Доц. др Милош Пећровић,

Државни универзитет Нови Пазар – Департман за правне науке

ЗОНЕ И МЕСТА ПОД СПЕЦИЈАЛНОМ ЗАШТИТОМ У ОРУЖАНИМ СУКОБИМА *

САЖЕТАК: Правилима међународног хуманитарног права установљени су различити облици зона и места под специјалном заштитом у оружаним сукобима. Различитост имена, појавних облика и начина успостављања ових зона, као и њихов значај у погледу омогућавања угроженим категоријама лица да лакше преброде страхоте рата, упућују на потребу њихове теоријске анализе. У овом раду аутор је анализирао основна правила која се односе на заштићене зоне и места, и то појединачно за сваку од њих, уз компарацију појединих правних решења на оним местима где се за тим указала потреба. Такође, у раду је указано и на одређене недостатке које тренутна легислатива у овој области има, и истовремено су изнета и одређена запажања о могућим правцима унапређења и модернизације хуманитарно-правних правила о зонама и местима под специјалном заштитом у оружаним сукобима.

Кључне речи: међународно хуманитарно право, небрањена места, демилитаризоване зоне, неутрализоване зоне, санитаретске зоне и места, санитаретске зоне и места и места безбедности

* Рад примљен: 10. 10. 2011. године.

УВОД

Оружани сукоб има своју логику. Она извире из чињенице да се исти води између супротстављених страна које теже да противнику наметну своју вољу употребом, првенствено оружане силе. Стране у сукобу имају свој циљ, који може бити заузимање територије противника, одбијање агресије, отцепљење дела територије, повратак суверенитета над окупираним делом територије, протеривање колонијалне силе са националне територије, опстанак режима на власти, свргавање режима са власти; циљеви страна у сукобу су увек супротстављени, као и оне саме. Међународно хуманитарно право, као грана права доминантно примењива у оружаним сукобима, има своју логику која се заснива на проналажењу идеалног односа између војне потребе која провејава кроз његова правила, а којом се омогућава несметано извођење борбених операција и хуманости као начела такође инкорпорираних у његова правила, а којом се захтева да се насиље у оружаним сукобима ограничи на ону меру која је неопходна да би се постигао циљ сукоба. Логика међународног хуманитарног права недвосмислено упућује на један од његових превасходних циљева: заштита свих оних који не учествују, или више не учествују непосредно у непријатељствима.

У погледу заштите појединих категорија лица (првенствено цивила, рањеника и болесника) правилима међународног хуманитарног права предвиђена је могућност формирања различитих зона и места под специјалном заштитом током оружаних сукоба. С обзиром на бројне варијетете у којима се ове зоне и места могу појавити у пракси оружаних сукоба, као и на бројност њихових назива, намеће се потреба за објашњењем суштинских сличности и разлика између појединих категорија зона и места под специјалном заштитом. У том смислу, циљ овог рада је теоријска анализа појмова „небрањено место”, „демилитаризована зона”, „неутрализована зона”, „санитетске зоне и места” и „санитетске зоне и места и места безбедности”.

НЕБРАЊЕНА МЕСТА

Посматрано у историјском контексту развоја и кодификације правила ратног, а касније хуманитарног права¹ појам „небрањено место” је први од појмова заштићених зона и места који се појавио у једном међународно-правном документу. Хашким правилником о законима и обичајима

¹ О историјском развоју самог имена ове гране права видети у: Петровић, М. *Међународно ратно и/или хуманитарно право, Право – теорија и пракса*; Нови Сад, бр. 7–8/2010, стр. 178–187.

рата на копну (у даљем тексту: Хашки правилник),² у чл. 25, додуше на индиректан начин, установљен је појам „небрањеног града” кроз забрану напада или бомбардовања било којим средством небрањених градова, села, насеља или зграда, при чему је, према Перазићу у *време доношења Хашких конвенција (1907. године – прим. М. П.) израз небрањено место заправо био нека врста синонима за невојни објект*.³ Недостатак не само овог документа, него и укупног система хашког права из 1899. и 1907. године лежи у недостатку дефиниције и услова које би неко место требало да задовољи да би имало статус небрањеног места. Према Вучинићу, те услове *прописивала су обичајна правила тог времена, а да би неко место добило статус небрањеног места било је потребно да о томе дају пристанак обе сукобљене стране, што значи да једнострана изјава воље о томе није производила правно дејство*.⁴ На овакав начин обичајима установљена правила сигурно нису пружала висок степен гаранција, првенствено из разлога што је постојала могућност да сукобљене стране један исти обичај различито тумаче и примењују у пракси, а други разлог је био тај што у то време није постојао адекватан наднационални механизам којим би се могло утврдити да ли је нека од страна у сукобу прекршила забрану напада на места и објекте набројане чл. 25. Хашког правилника.

На овом месту би свакако било корисно поменути да Хашки правилник у чл. 27. „на мала врата” у легислативу уводи неку врсту заштићене зоне, мада исту појмовно не одређује. Поменути чланом се предвиђа да се приликом опсада и бомбардовања морају поштедети, колико год је то могуће, поред верских, историјских, културних, научних објеката и болница, и *сабиралишта рањеника и болесника*, под условом да нису у исто време употребљени у војне сврхе. Ако занемаримо изузетно низак ниво заштите који предвиђа овај члан, с обзиром да исти има једну до бесмисла релативизујућу одредбу која гласи *предузети све потребне мере, (...) колико је год то могуће* којом се предвиђени ниво заштите побројаних објеката оставља на милост и немилост субјективној оцени команданта јединице која врши опсаду, односно бомбардовање, ипак остаје чињеница да се у овом тексту појављује једно посебно место (сабиралиште рањеника и болесника), које заправо представља установљавање правца у ком ће се у будућности кретати развој хуманитарно-правних правила. Иако недефинисано и неразрађено у Хашком правилнику, сабиралиште рањеника

² Текст Правилника о законима и обичајима рата на копну видети у: *Извори међународног хуманитарног права*, Југословенски црвени крст, Београд, 1999, стр. 270–278.

³ Перазић, Г. *Међународно право*, ВИНЦ, Београд, 1986, стр. 181.

⁴ Вучинић, З. *Међународно право и хуманитарно право*, ВИЗ, Београд, 2001, стр. 204.

и болесника свакако је легислативни зачетак нечега што ће у будућности бити именовано као *саниџијска месџа и зоне*.

С обзиром да је појам небрањеног места још од свог утемељења у Хашком правилнику остао непрецизан и неодређен, при чему се ове мане првенствено испољавају у *недоумици како да нејпријатељ зна да је неко месџо небрањено, ко је надлежан да њако месџо прогласи небрањеним и шџа значи небрањено*⁵, а пошто је пракса оружаних сукоба вођених након Другог светског рата (и након доношења Женевских конвенција о заштити жртава оружаних сукоба из 1949. године које такође нису дефинисале појам небрањеног места) показала да стране у сукобу вешто и прилично бескрупулозно користе недостатак прецизне дефиниције појма, приликом израде Допунских протокола на Женевске конвенције приступило се исправљању овог недостатка. У чл. 59. Првог допунског протокола (1977) на Женевске конвенције (у даљем тексту: Протокол)⁶ учињена је детаљна разрада свих елемената неопходних за проглашење једног места небрањеним и за успостављање посебног режима заштите небрањеног места. Прво, странама у сукобу је забрањено да било којим средствима нападају небрањена места, и иста одредба је постављена као апсолутна, док год небрањено место испуњава одређене опште услове предвиђене Протоколом. Затим, одговарајуће власти стране у сукобу могу прогласити као небрањено место свако насељено место близу, или у зони где су оружане снаге у додиру, које је отворено за окупацију од противничке стране. Два питања се намећу као логична из претходне реченице, а иста је Протокол оставио отворенима. Прво, које су одговарајуће власти стране у сукобу које могу прогласити неко насељено место небрањеним, и друго, да ли се неко место може прогласити небрањеним само током сукоба, или то може бити учињено и раније? Према коментаторима Допунских протокола⁷ неспорно је да одређено место небрањеним може прогласити врховна извршна власт земље у којој се то место налази, али имајући у виду сложеност ситуација које оружани сукоб намеће, првенствено отежаност комуникација између различитих нивоа власти, небрањеним место може прогласити у таквим околностима и локални војни командант, па чак и локална извршна власт, али иста мора имати сагласност војних власти које су реално једине спо-

⁵ Јончић, В. *Међународно хуманиџарно право*, Правни факултет, Београд, 2010, стр. 287.

⁶ Текст Протокола видети у: *Извори... Оп. cit.* стр. 181–235.

⁷ Pilloud, C.; De Preux, J.; Sandoz, Y.; Zimmermann, B.; Eberlin, Ph.; Gasser, H.; Wenger, C. F.; Junod, S. S.; Pictet, J.: *Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949*, International Committee of the Red Cross, Martinus Nijhoff Publishers, Geneva, 1987, стр. 703–704.

собне да нареду евакуацију својих потчињених јединица и на тај начин одређено место учине небрањеним. Што се тиче одговора на друго питање, неспорно је да се неко место може прогласити небрањеним током трајања оружаног сукоба, али Протокол не поставља никакве препреке да се то исто уради и пре почетка оружаног сукоба, на пример у време док трају непосредне припреме за оружани сукоб, приликом размештања јединица на одбрамбене положаје, односно, да кажемо то једним општим именом, за време непосредне ратне опасности. Што се тиче услова које небрањено место мора испуњавати, према чл. 59. ст. 2. Протокола, они су следећи:

- сви борци, покретно оружје и покретна војна опрема морају бити евакуисани, при том присуство у небрањеном месту локалних полицијских снага намењених искључиво одржавању реда и закона, као и рањеника и болесника који нису могли бити евакуисани из медицинских разлога и њима придодатог медицинског особља које их збрињава није у супротности са статусом небрањеног места;
- непокретне војне инсталације или установе не смеју се никако користити за непријатељства;
- власти или становништво не смеју предузимати никакав непријатељски акт и не смеју се предузимати никакве акције за подршку војним операцијама.

Наравно, моментом када небрањено место престане да испуњава ове услове, оно губи тај статус и задржава онај ниво заштите предвиђен другим одредбама међународног права које се примењују у оружаном сукобу.

У погледу изјаве којом се у складу са претходним условима проглашава небрањено место, иста треба да се упуту противничкој страни, са што прецизније дефинисаним и описаним границама небрањеног места. Страна у сукобу којој је упућена изјава треба да потврди пријем и да третира то место као небрањено место, осим ако претходно побројани услови нису стварно испуњени, у ком случају ће о томе одмах обавестити страну која је дала изјаву. Ако услови постављени ст. 2. нису испуњени, место треба да и даље ужива заштиту обезбеђену другим одредбама међународног права које се примењују у оружаном сукобу, као што су на пример, забрана усмеравања напада на цивилно становништво, забрана напада на објекте неопходне за живот и преживљавање цивилног становништва, забрана напада на објекте и инсталације које садрже опасне силе и слично. Протокол у чл. 59. ст. 5. оставља могућност и да се стране у сукобу договоре о установљењу небрањених места, чак и ако таква места не испуњавају

опште услове прописане ст. 2.,⁸ и то на основу писменог споразума између сукобљених страна којим треба да се што прецизније дефинишу границе таквог места, и ако је то потребно да се утврди начин надзора над тако установљеним небрањеним местом. Страна у сукобу која контролише место које је предмет претходно поменутог споразума дужна је исто означити, колико год је то могуће, таквим знацима са којима ће се сложити и друга страна, а исте треба истаћи тамо где су јасно видљиви, нарочито на његовим периметрима, границама и на ауто-путевима.

Овде је потребно истаћи да је посебно уочљиво одсуство временског рока на који се једно место може прогласити небрањеним, а такође је уочљиво и одсуство прецизно дефинисане површине на којој се такво место може простирати. Овим је остављен простор заинтересованим странама да у конкретној ситуацији, било путем споразума или путем изјаве и прихватања исте прецизније одреде ове чиниоце једног небрањеног места, чиме се уважава реалност оружаног сукоба као и чињеница да инволвиране стране имају посебне интересе који извиру из специфичности ситуације на самом терену.

У вези са појмом небрањеног места потребно је указати на још један појам, прилично познат у историји оружаних сукоба, а то је отворени град. Под овим појмом подразумева се насељено место које је пре отпочињања непријатељстава на основу споразума супротстављених страна добило статус отвореног града, чиме се забрањују напади на њега. Пошто овај појам није ближе одређен правним нормама међународног права,⁹ на

⁸ Обрадовић, Шаховић и Деспот наводе добар хипотетички пример могућег неиспуњавања општинских услова, а да при том то не утиче на статус небрањеног места. По њима, у граду би могле остати читаве војне јединице које су спремне да се предају, или, било би могуће ако нема расположивих полицијских снага, да се остави изванредан број наоружаних војника који ће вршити полицијске дужности. Видети: Обрадовић, К., Шаховић, М., Деспот, М. *Међународно хуманитарно право – развој, примена, санкције*, БЦЈП, Београд, 2002, стр. 205.

⁹ За разлику од међународног права, поједини званични документи садрже дефиницију отвореног града. Тако, на пример, Војни приручник Велике Британије отворени град дефинише као место *које је толико небрањено, и изнутра и споља, да непријатељ може да уђе и да га заузме без борбе или жртјава. Из тога следи да ниједан град иза непосредне линије фронта не може бити отворен или небрањен, пошто највише мора да се бори на путу до тог града. Питање да ли је град отворен или није разликује се од питања да ли град садржи војне циљеве. Град у првој борбеној линији, без средстава одбране, који се ни споља не брани и у који непријатељи могу да уђу и да га заузму, у било које време, без борбе и жртјава, је небрањени град чак и ако садржи фабрике муниције.* Видети: Henckaerts, J. M., Doswald-Beck, L. *Обичајно међународно хуманитарно право – Том I: Правила*, ICRC, 2005, стр. 127.

основу праксе, претежно из Другог светског рата,¹⁰ као услови да би неко место добило статус отвореног града, најчешће се наводе: *да месито не буде брањено и да се у њему не налазе оружане снаге; да преко његове територије не саобраћају војне јединице и да се не превози војни материјал; да се у привредним и индустријским постројењима тог местиа прекине свака делатност војног значаја или делатност у војне сврхе; да месито прекине све везе са домаћим и савезничким оружаним снагама*¹¹, као и могућност да се споразумом утврди и евентуално успостављање међународне контроле над испуњавањем услова.

ДЕМИЛИТАРИЗОВАНЕ ЗОНЕ

Демилитаризована зона као појам има два значења. Прво, којим се нећемо значајније бавити, јесте демилитаризована зона као *sui generis* облик међународне службености предвиђене најчешће мировним уговорима када се из разлога предострожности, у циљу избегавања сукоба, армије двеју држава раздвајају таквим зонама.¹² Као примере за овакве демилитаризоване зоне можемо навести Версајски уговор из 1919. године, којим је према чл. 42–44. Немачка била дужна да демилитаризује источну обалу Рајне, која је граница са Француском, у дубини од 50 км¹³, као и поједине одредбе Уговора о миру са Италијом (Париска мировна конференција) из 1947. године, где се у чл. 11. предвиђа трајна демилитаризација острва Палагружа, а у чл. 14. демилитаризација Додеканеских острва.¹⁴ За потребе овог рада, суштински је битно друго значење појма *демилитаризована зона*, њено поимање као једног од облика заштићених зона према правилима међународног хуманитарног права, или како то коментатори Допунских протокола наглашавају *demilitarized zones in the sense of Article 60 of the Protocol*¹⁵. А према одредбама поменутог чл. 60. демилитаризована зона

¹⁰ Као типичан пример у литератури се наводи да су савезници 1943. године, да би признали Риму статус отвореног града, захтевали не само евакуацију свих војних јединица и команди, него и италијанске владе и успостављање контроле испуњавања ових услова од стране Швајцарске као неутралне силе. Видети: Вучинић, З. *Op. cit.*, стр. 206.

¹¹ *Ibid.*

¹² Обрадовић, К., Шаховић, М., Деспот, М. *Op. cit.*, стр. 205–206.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Видети: Ковачевић, Д., Турчић, Б. *Париска мировна конференција и мировни уговори из 1947. године*, Stylos, Београд, 1996, стр. 95–97.

¹⁵ Pilloud, C.; De Preux, J.; Sandoz, Y.; Zimmermann, B.; Eberlin, Ph.; Gasser, H.; Wenger, C. F.; Junod, S. S.; Pictet, J. *Op. cit.*, стр. 278.

представља споразумом договорено подручје на које је странама у сукобу забрањено да прошире своје војне операције ако је то у супротности са одредбама споразума, и које испуњава следеће услове:

- евакуисани су сви борци, као и преносиво оружје и покретна војна опрема;
- није учињена никаква непријатељска употреба фиксних војних постројења или установа;
- није почињен никакав акт непријатељства од стране власти или становништва;
- прекинуте су све активности повезане са ратним напорима.

Споразум којим се формира демилитаризована зона треба да буде изричит, а сам Протокол предвиђа различите модалитете његовог закључења: усмено или писмено, директно или преко Силе заштитнице или било које непристрасне хуманитарне организације, а може и да се састоји од реципрочних и подударних изјава; може се закључити у доба мира, као и после избијања непријатељстава, и исто као и код небрањеног места споразумом је потребно дефинисати и прецизно описати границе демилитаризоване зоне, и по потреби утврдити начин надзора над поштовањем одредби споразума, при чему је важно истаћи да се међународни надзор у досадашњој пракси показао као одговарајући метод верификације да се договорени услови поштују.¹⁶ Даље, споразумом је потребно ближе дефинисати начин тумачења одредбе о престанку свих активности повезаних са војним напорима (које су то активности и до када морају престати), као и која се лица могу примити у демилитаризовану зону, а да то не угрози њен статус. У погледу присуства у зони лица посебно заштићених правилима хуманитарног права, затим полицијских снага задржаних у зони ради одржавања закона и реда, означавања граница зоне и губитка статуса заштићене зоне, чл. 60. садржи иста правила као и претходно обрађени чл. 59. Протокола. И на послетку, оно што чини суштинску разлику између демилитаризоване зоне и небрањеног места јесте правило садржано у чл. 60. ст. 6. Протокола, које предвиђа да, ако се борбена дејства примакну у близину демилитаризоване зоне, и ако се стране у сукобу тако споразумеју, ниједна од њих не може да користи ту зону за сврхе повезане са вођењем војних операција или да једноставно укине њен статус. У вези са напред реченим, а с обзиром на правило старо колико и историја оружаних суко-

¹⁶ Типични примери за ову тврдњу су споразум о дезангажовању између Израела и Сирије, Карачи споразум и Панмунџом споразум о примирју. Видети више у: Henckaerts, J. M., Doswald-Beck, L. *Op. cit.*, стр. 124–125.

ба да *silent enim leges inter arma* сасвим се разумном чини констатација да је непристрасни надзор над поштовањем одредби споразума о демилитаризованој зони *conditio sine qua non* поштовања одредби споразума о некоришћењу демилитаризоване зоне у војне сврхе.

НЕУТРАЛИЗОВАНЕ ЗОНЕ

Неутрализоване зоне, исто као и демилитаризоване зоне спадају у територије *квалификоване као заштићени простори, искључене из војних активности из разлога хуманости*.¹⁷ Мада су као правни институт међународног хуманитарног права кодификоване тек Четвртом женеvском конвенцијом из 1949. године, неутрализоване зоне су и пре доношења ове Конвенције више пута формиране, на различитим местима, током оружанних сукоба: у Мадриду 1937. године, током шпанског грађанског рата; током конфликта у Палестини, 1948. године и током кинеско-јапанског рата 1937. године у Шангају.¹⁸ Што се тиче њиховог позитивно-правног статуса, исти је регулисан чланом 15. Четврте женеvске конвенције.¹⁹ Према њему, свака страна у сукобу може непосредно или посредством неке неутралне државе или хуманитарне организације да предложи противничкој страни стварање, на подручјима на којима се воде борбе, неутрализованих зона којима је циљ да ставе ван домашаја борбе без икаквог разликовања: рањенике и болеснике, борце или неборце; и грађанска лица која не учествују у непријатељствима и која се не одају никаквој делатности војничке природе за време свог боравка у тим зонама. Чим се стране у сукобу сагласе о географском положају, снабдевању и контроли предвиђене неутрализоване зоне, сачиниће се писани споразум који ће потписати представници страна у сукобу, а којим ће се одредити почетак и трајање неутрализације те зоне. За разлику од демилитаризоване зоне, овде видимо да се неутрализована зона може формирати искључиво на основу писменог споразума, и то тек по отпочињању оружаног сукоба. Следећа *differentia specifica* неутрализоване зоне је да се у њу, без икаквог разликовања, могу смештати рањени и болесни борци, што значи – припадници страна у сукобу и, коначно, неутрализована зона је једина од свих заштићених зона

¹⁷ Јончић, В., *Op. cit.*, стр. 286–287.

¹⁸ Видети: *Commentary IV Geneva Convention*; International Committee of the Red Cross; Geneva; 1958, стр. 129.

¹⁹ Текст Четврте женеvске конвенције видети у: *Извори међународног хуманитарног права*, Југословенски црвени крст, Београд, 1999, стр. 117–168.

која има временски ограничено трајање. Оно што Конвенција не предвиђа, је начин обележавања граница неутрализоване зоне, па је логично претпоставити да се и на њу *mutatis mutandis* односе правила о обележавању идентична онима о начину обележавања небрањеног места и демилитаризоване зоне. Све набројане разлике су ипак само техничке природе, док постоји и једна која је суштинска. Неутрализована зона је једини облик заштићене зоне који се може формирати у току немеђународног оружаног сукоба.²⁰ До овог закључка долазимо анализом ст. 2. и 3. заједничког чл. 3. свих Женевских конвенција. Према тим одредбама, свака непристрасна организација, као што је Међународни комитет црвеног крста, може да понуди своје услуге странама у сукобу, а стране у сукобу ће се, с друге стране, трудити да ставе на снагу путем посебних споразума један део или све одредбе Женевских конвенција. С обзиром на природу немеђународног оружаног сукоба у ком супротстављене стране као битан елемент тактике користе различите врсте утицаја на цивилно становништво, и у којем бар једна од супротстављених страна делује ван оквира националног законодавства, у истом по логици ствари не може бити демилитаризоване зоне, а поготово не небрањеног места, тако да као једина могућност остаје формирање неутрализованих зона ограниченог временског трајања, ако се стране у сукобу о томе договоре, односно, ако се договоре да ставе на снагу одредбе чл. 15. Четврте женевске конвенције.

САНИТЕТСКЕ ЗОНЕ И МЕСТА

Санитетске зоне и места, као посебан облик заштићених зона у оружаном сукобу, до своје кодификације у чл. 23. Прве женевске конвенције,²¹ прошле су кроз готово један век дугачак процес правног, теоријског и практичног уобличавања. Према коментаторима Прве женевске конвенције²² оснивач Црвеног крста, Анри Динан, је још током француско-пруског рата 1870. године предлагао оснивање оваквих зона и места у, за ту прилику, наменски неутрализованим насељима, у које би се смештали рањени и болесни припадници оружаних снага у поменутом сукобу, али ова идеја се није остварила у пракси због брзог завршетка борбених дејстава,

²⁰ Текст Четврте женевске конвенције видети у: *Извори међународног хуманитарног права*, Југословенски црвени крст, Београд, 1999, стр. 117–168.

²¹ Текст Прве женевске конвенције видети у: *Извори међународног хуманитарног права*, Југословенски црвени крст, Београд, 1999, стр. 1–21.

²² Видети: *Commentary I Geneva Convention*, International Committee of the Red Cross, Geneva, 1952.

исто као ни Динанов покушај наредне године да током Париске комуне формира безбедну зону за цивилно становништво избегло из Париза. Без обзира на почетне неуспехе, идеја је рођена и кренула је путем свог правног и практичног уобличавања. У наредном периоду чињени су напори у правцу придобијања широке подршке јавности у циљу формирања зона и места за смештај и заштиту рањених и болесних припадника оружаних снага, али и цивила, а посебно деце, жена, старих и немоћних, у чему је предњачила организација Association internationale des Lieux de Geneve, француског генерала Жоржа Сен-Пола; и у другом смеру, поред већ поменутог чл. 27. Хашког правилника из 1907. године, којим је уведен појам сабиралишта болесних и рањених, под окриљем Црвеног крста, на међународној конференцији 1938. године, донет је први нацрт Конвенције о формирању санитарских зона и места за рањене и болесне припаднике оружаних снага, која због почетка Другог светског рата никада није до краја разрађена и усвојена. Након Другог светског рата, на дипломатској конференцији 1949. године, усвајањем Прве женевске конвенције санитарске зоне и места су добиле свој правни израз у облику у којем га и данас препознајемо. Према одредбама чл. 23. поменутог конвенције, државе уговорнице (Прве женевске конвенције – *џрим. М. II.*) још у време мира, а стране у сукобу по отварању непријатељстава, могу установити на својој сопственој територији, и ако за то постоји потреба на окупираним територијама, санитарске зоне и санитарска места тако организована да ставе ван домаћаја рата рањенике и болеснике, као и особље коме је стављено у задатак уређење и управа тих зона и места и нега која се има дати у њима окупљеним лицима. Сукобљене стране такође могу и у току непријатељстава закључити споразум о међусобном признавању санитарских зона и места. Услови које санитарске зоне и места морају испуњавати се у значајној мери разликују од услова постављених за формирање небрањеног места и демилитаризоване зоне. Према Прилогу бр. 1²³ уз Прву женевску конвенцију, ти услови су следећи: санитарске зоне морају представљати само незнатан део територије која се налази под влашћу силе која их је створила, морају бити слабо настањене у односу на своје могућности пријема становника, морају бити удаљене од подручја извођења војних операција и не смеју имати никаквих војних објеката нити важних индустријских постројења или административних установа, нити се смеју налазити на подручјима која по свој вероватноћи могу бити од значаја за вођење рата. Даље, морају бити строго намењене рањеницима и болесницима, као и особљу чија је дужност уређење и управљање тим

²³ Текст Прилога бр. 1 видети у: *Извори међународног хуманитарног љива*, Југословенски црвени крст, Београд, 1999, стр. 22–24.

зонама и местима и пружање неге лицима која су у њима смештена, при чему се подразумева да лица која стално бораве у тим зонама имају право да у њима и даље станују. Лица која се по било ком основу налазе у некој санитарској зони, не смеју се одавати никаквом раду који је у непосредној вези са војним операцијама или са производњом ратног материјала, како у самој зони тако и ван ње, а Сила која ствара једну санитарску зону мора предузети све потребне мере ради забране приступа у зону свим лицима која немају право да у њу уђу или да се у истој задржавају. Затим, санитарске зоне не смеју саобраћајне везе и превозна средства која су им на располагању употребљавати за превоз војних лица или војног материјала, чак ни када је у питању обичан транспорт, нити се исте у било ком случају смеју војнички бранити. У погледу обележавања, санитарске зоне морају бити обележене црвеним крстом или црвеним полумесеком на белој основи постављеним на ивицама зона и на зградама,²⁴ а ноћу се могу обележити и одговарајућим осветљењем. У погледу надзора над испуњавањем услова, свака Сила која је признала једну или више санитарских зона које установи противничка страна има право да захтева да једна или већи број посебних комисија контролишу да ли зоне испуњавају услове и обавезе које поставља споразум о њиховом формирању, и у том циљу члановима тих комисија мора се омогућити, у свако доба, слободан приступ зонама, па чак и стални боравак у њима, као и све потребне олакшице како би били у стању да врше своју дужност контроле. Ако овако формиране комисије установе чињенице које би им изгледале противне одредбама Споразума о успостављању санитарских зона, исте имају мандат да одмах о томе обавесте Силу којој припада зона и да јој поставе рок од највише пет дана да уочене неправилности исправи, а такође, о истоме ће комисије известити и противничку страну, уз подразумевајућу чињеницу, да ако Сила којој припада зона не поступи по опомени која јој је упућена, противничка страна може изјавити да није више везана Споразумом у погледу те зоне. И коначно, све док једна санитарска зона испуњава услове предвиђене споразумом о њеном формирању, она никако не може бити предмет напада, а у случају окупације територије на којој се зона налази, иста ће се и даље поштовати и употребљавати као таква, а окупирајућа Сила може евентуално да измени њену намену, али тек пошто обезбеди судбину лица која су у тој зони прихваћена.

²⁴ Подразумева се да санитарске зоне могу бити обележене и знаком заштите и разликовања из Трећег допунског протокола уз Женевске конвенције, из 2005. године, популарно названим Црвени кристал. Видети: Петровић, М. *Црвени кристал – знак заштите из Трећег допунског протокола уз Женевске конвенције о заштити жртва оружаних сукоба*, *Перјаник*; Полицијска академија, Подгорица, број 6, 2008, стр. 93–96.

САНИТЕТСКЕ ЗОНЕ И МЕСТА И МЕСТА БЕЗБЕДНОСТИ

Одредбе о санитарским зонама и местима и местима безбедности, које су систематизоване у чл. 14. Четврте женевске конвенције, готово су идентичне са одредбама о успостављању санитарских зона и места, а које су обрађене у претходном излагању. Из тог разлога, у даљем тексту, приказати ћемо само разлике које постоје између ових двеју врста зона.

Прва суштинска разлика односи се на круг лица у чију корист се формирају санитарске зоне и места и места безбедности. Док се санитарске зоне и места формиране на основу одредби чл. 23. Прве женевске конвенције формирају за потребе збрињавања рањених и болесних припадника оружаних снага стране у сукобу, санитарске зоне и места и места безбедности имају улогу збрињавања знатно ширег круга лица, у који спадају рањени, болесни, немоћни, старе особе, деца испод петнаест година, бремените жене и мајке са децом испод седам година – једним именом: све у оружаном сукобу најрањивије категорије лица. Овде је приметно и одређено старосно рангирање појединих категорија заштићених лица, при чему додатно појашњење захтевају две категорије: деца испод петнаест година и старе особе. Старосна граница од петнаест година за децу је постављена управо из разлога да би се смештањем деце у поменуте зоне избегла њихова присилна регрутација и њихово коришћење у војним операцијама, а што је у другој фази женевске кодификације добило и свој правни израз у чл. 77. Првог допунског протокола, којим се потписницама налаже да предузму све могуће мере да деца, која нису навршила петнаест година, не суделују директно у непријатељствима, и да се уздрже од њиховог регрутовања у своје оружане снаге; као и у чл. 4. Другог допунског протокола²⁵ којим се без постављања старосних граница, једноставно стипулише да *деци не сме бити дозвољено да учествују у непријатељствима*.²⁶ Одредбе о заштити деце, као и бременитих жена и мајки са децом до седам година додатно су појачане и чл. 50. Конвенције, којим се предвиђа да у случају окупације, окупациона сила не сме да спречава погодности установљене у корист ових категорија лица, а међу побројаним погодностима налази се и заштита против последица рата, што у коначном значају да окупациона сила мора поштовати зону, а ако жели да јој промени намену, онда претходно мора збринути сва лица која се у њој налазе, дајући при том предност деци, бременитим женама и мајкама са децом до седам

²⁵ Текст Другог допунског протокола видети у: *Извори међународног хуманитарног права*, Југословенски црвени крст, Београд, 1999, стр. 247–256.

²⁶ *Ibid.*

година. У погледу старих особа, текст чл. 14. не поставља доњу границу на основу које би се могло утврдити да ли нека особа спада у ову категорију, али коментатори Конвенције²⁷ сугеришу да, иако то треба оставити дискреционој оцени стране која формира зону, као логичан избор се намеће старост од шездесет и пет година и више, пошто је то уобичајена животна доб за одлазак у пензију, а и оријентирна старосна граница након које код већине људске популације животни процеси успоравају и опадају.

Друга разлика која се уочава код зона формираних на основу чл. 14. Четврте женевске конвенције у односу на зоне формиране по чл. 23. Прве женевске конвенције односи се на начин обележавања граница зоне. Док је у претходном случају предвиђено да се обележавање врши знаком црвеног крста / црвеног полумесеца, код санитетских зона и места и зона и места безбедности, према чл. 6. Прилога бр. 1 уз Четврту женевску конвенцију²⁸ исте морају бити обележене косим црвеним пругама на белој основи постављеним на ивицама зона и на зградама, а зоне намењене искључиво рањеницима и болесницима могу се обележавати и устаљеним знацима црвеног крста и црвеног полумесеца, и као и у претходном случају, ноћу се ове зоне и места могу обележавати и одговарајућим осветљењем.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Оружани сукоби, колико год то супротстављене стране настојале да избегну, неминовно погађају и лица која нису борци, или нису више борци. Међународно хуманитарно право је развило богат систем заштите свих категорија ових лица, а део тог система свакако су и овде анализирани заштићене зоне и места. Концепт заштићених зона, који је на основу овде наведених примера свакако оправдао своје постојање, ипак има и одређене недостатке. Први од њих је већ *prima facie* уочљива дисперзивност заштићених зона у различитим документима, и у складу са тим њихова обимна номенклатура. Други недостатак је свакако начин обележавања заштићених зона, где је за поједине врсте зона предвиђен знак којим исте треба обележити, док је код других то остављено сукобљеним странама да се између себе договоре. Трећи недостатак је мали ниво овлашћења која имају непристрасне хуманитарне организације, које служе

²⁷ Видети: *Commentary IV Geneva Convention*, International Committee of the Red Cross, Geneva, 1958, стр. 126.

²⁸ Текст Прилога видети у: *Извори међународног хуманитарног права*, Југословенски црвени крст, Београд, 1999, стр. 169–171.

само да пружи добре услуге странама у формирању заштићених зона и у надзору над спровођењем одредби споразума о успостављању зона, што је у садашњем тренутку бујања и пораста значаја различитих међународних и наднационалних организација недовољно. Четврти и свакако највећи недостатак је непостојање адекватног система успостављања заштићених зона и места у ситуацијама немеђународних оружаних сукоба. Неутрализоване зоне које се могу формирати у овој врсти сукоба немају прецизно дефинисан правни основ, па се до њега мора долазити посредним путем, преко појединих упућујућих одредби, чиме се на терену може доћи у ситуацију да супротстављене стране не желе да имплементирају одредбе хуманитарног права о заштићеним зонама, пошто исте *stricto sensu* нису део правила којима се регулишу односи између страна у немеђународном оружаном сукобу.

Сви поменути недостаци би могли бити отклоњени усвајањем једног обавезујућег међународно-правног документа у ком би се објединила и времену прилагодила сва правила о заштићеним зонама и местима. Те промене би свакако требале обухватити увођење једног општег назива за све зоне и места, на пример – зоне и места искључени из војних операција; затим увођење заједничког протективно-дистинктивног знака за зоне, при чему се црвени кристал због своје идеолошко-религијске неутралности може прихватити као добро решење; наравно, у склопу модернизације правила свакако би требало ојачати улогу непристрасних међународних хуманитарних организација, можда чак до те мере да одређене зоне, привременог карактера, могу формирати и управљати њима и без сагласности страна у сукобу; и коначно, проширити обавезност примене тако усвојеног документа и на немеђународне оружане сукобе.

Ако будући кодификациони напори у области хуманитарног права понуде нека оваква или слична решења, биће то сигуран знак да ће у неким будућим оружаним сукобима заштита жртава рата бити издигнута на виши ниво.

ЛИТЕРАТУРА

- Вучинић, З., *Међународно рајно и хуманиитарно право*, ВИЗ, Београд, 2001.
Извори међународног хуманиитарног права, Југословенски црвени крст, Београд, 1999.
- Јончић, В., *Међународно хуманиитарно право* Правни факултет, Београд, 2010.
- Ковачевић, Д., Ђурчић, Б., *Париска мировна конференција и мировни уговори из 1947. године*, Stylos, Београд, 1996.
- Обрадовић, К., Шаховић, М., Деспот, М., *Међународно хуманиитарно право – развој, примена, санкције*, БЦЈП, Београд, 2002.

- Перазии, Г., *Међународно райно право*, ВИНЦ, Београд, 1986.
- Петровии, М., *Међународно райно и/или хуманиитарно право, Право – теорија и пракса*, Нови Сад, број 7–8/2010.
- Петровии, М., *Црвени крисиал – знак заштиише из Треће дојунског протокола уз Женевске конвенције о заштииши жртвава оружаних сукоба*, Перјаник, Полицијска академија, Подгорица, број 6, 2008.
- Pilloud, C.; de Preux, J.; Sandoz, Y.; Zimmermann, B.; Eberlin, Ph.; Gasser, H.; Wenger, C. F.; Junod, S. S.; Pictet, J.: *Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949*; International Committee of the Red Cross; Martinus Nijhoff Publishers; Geneva, 1987.
- Sassoli, M.; Bouvier, A. A.: *How Does Law Protect in War?*, International Committee of the Red Cross; Geneva, 1999.
- Henckraerts, J. M., Doswald-Beck, L., *Обицајно међународно хуманитарно право – Том I: Правила*, ICRC, 2005.
- Commentary I Geneva Convention*, International Committee of the Red Cross; Geneva; 1952.
- Commentary IV Geneva Convention*, International Committee of the Red Cross; Geneva; 1958.

ZONES AND PLACES UNDER SPECIAL PROTECTION IN THE WAR

Milos Petrovic Ph.D.

State University Novi Pazar – Law Department

Summary

The provisions of the international humanitarian law have established different forms of zones and places under special protection in the war. Different names, forms and way of establishment of these zones, and their importance related to enabling the endangered group of individuals to more easily overcome war horrors bring us to the need of their theoretical analysis. In this paper the author analyzes basic rules that relate to the protected zones and places, separately for each of them, comparing certain legal solutions where needed. The paper also presents certain shortcomings of the legal legislative in this field, and some remarks on possible directions to improve and modernize humanitarian-legal rules on zones and places.

Keywords: international humanitarian law, non-protected zone, demilitarized zone, zone for victim protection and safe zones

Dr sci. Slobodan Stanišić, advokat iz Banja Luke i docent na Fakultetu pravnih nauka Panevropskog univerziteta „Apeiron”, Banja Luka

ODGOVORNOST ZA ŠTETU ZBOG IZBACIVANJA PREDMETA ILI PROSIPANJA TEKUĆINA IZ PROSTORIJA *

SAŽETAK: Predmet razmatranja je posebna vrsta objektivne odgovornosti za štetu imaoća prostorije koji ne odgovara za vlastite radnje, već za radnje drugih, nepoznatih lica – počinitelaca štete. Postojanje odgovornosti na strani imaoća se opravdava rizikom korištenja odnosno uživanja prostorije.

Ključne reči: odgovornost, šteta, prostorija, izbacivanje, prosipanje

UVOD

Od svog postanka ljudi koriste određene prostorije za stanovanje ili obavljanje određenih aktivnosti poslovnog, obrazovnog ili rekreativnog karaktera. Prilikom korištenja prostorija (na primjer: zgrada, stanova, poslovnih prostorija, škola, javnih kupališta i sl.), može doći do izbacivanja predmeta ili prosipanja odnosno prodiranja tekućina u druge prostorije ili u otvoreni prostor, te posljedičnog nastupanja štete na imovinskim ili pak neimovinskim dobrima ljudi.

Posmatrano kroz istoriju, sve do današnjih dana, ove štete su se najčešće događale u gradskim, gusto naseljenim sredinama. Stari Rim, a ni mnogi drugi veći gradovi u to vrijeme, nisu imali organizovan sistem odlaganja i odvođe-

* Rad primljen: 31. 10. 2011. godine.

nja otpadnih materija, niti izgrađenu infrastrukturu za te svrhe, pa se nerijetko dešavalo da neki predmet ili tekućina budu izbačeni odnosno prosuti na ulicu, te da usljed toga neko od prolaznika bude teže ili lakše povrijeđen ili pak pretrpi štetu na imovini. U današnje vrijeme, bez obzira na usavršenu i izgrađenu infrastrukturu, štete od izbacivanja predmeta ili pak prosipanja tekućina se takođe često dešavaju prouzrokujući smrt, tjelesne povrede ili oštećenja stvorenih imovinskih vrijednosti čovjeka. Radi sprečavanja ovakvih štetnih postupaka i zaštite oštećenih lica, antičke države, a kasnije i svi razvijeni pravni sistemi u Evropi i svijetu, na odgovarajući način su sankcionisali takve postupke, propisujući krivičnu ili pak građansku odgovornost za njihove počinioce.

U našim predstojećim izlaganjima ćemo se ograničiti na građansku odgovornost koja nastaje za imaooca stana ili pak druge prostorije usljed izbacivanja predmeta ili prolivanja tekućina. Još u starom Rimskom pravu, ova vrsta građanske odgovornosti je bila tretirana kao odgovornost bez obzira na krivicu. I danas se odgovornost imaooca prostorije za štetu od izbacivanja ili prosipanje tekućina prosuđuje po objektivnom principu. Jedan od uslova za nastupanje objektivne odgovornosti imaooca prostorije u ovim slučajevima je da učinilac štete nije poznat. U slučaju da je počinilac poznat, za prosuđivanje građanske odgovornosti za štetu se primjenjuju pravila o odgovornosti po osnovu krivice, s napomenom da se u određenim slučajevima mogu primjeniti i pravila o objektivnoj odgovornosti, pogotovo ako bi se postupanje počinioca u konkretnom slučaju ocjenilo kao opasna djelatnost.

1. ISTORIJSKI RAZVOJ

1.1. Rimsko pravo

Tužbe *actio de positis et suspensis* i *actio de deiectis vel effusis* su stvorili rimski pretori s ciljem zaštite prolaznika od šteta koje su mogle nastati usljed pada predmeta obješenih ili postavljenih na ulični zid kuće ili izbacivanja predmeta ili izlivanja tekućina iz stana. Propisivanjem pomenutih tužbi je ustanovljen poseban slučaj objektivne odgovornosti vlasnika stanova ili drugih prostorija za štetu koja nastane trećim licima. Na osnovu pretorske tužbe *actio de deiectis vel effusis* ustanovljena je odgovornost imaooca stana (na primjer, vlasnika, držaoca, zakupca stana) za naknadu štete koja nastane trećem licu (najčešće prolazniku), usljed izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz stana. Ukoliko je usljed izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz nečijeg stana, nastupila smrt slobodnog čovjeka, odgovorno lice (vlasnik, odnosno držalac stana) je bilo dužno platiti kaznu u iznosu od 50.000 sesteracija. U slučaju da je slobodan čovjek, zbog pomenutih radnji, zadobio tjelesne

povrede, odgovorno lice je bilo dužno platiti primjerenu naknadu za troškove liječenja i izgublenu zaradu.² Ukoliko je usljed navedenih radnji poginuo rob ili je bila oštećena ili uništena kakva druga stvar, oštećeni je imao pravo na naknadu štete u novcu u količini koja je odgovarala dvostrukoj vrijednosti oštećene ili uništene stvari.³ Odgovornost imao ca stana, po svojoj pravnoj prirodi je bila objektivna, dakle odgovornost bez obzira na krivicu. Pasivno legitimisan po navedenim tužbama je bio imalac stana, a ne počinilac štete.

1.2. Srednjovjekovno pravo

U pravnim sistemima ranog feudalizma i to u državama koje su nastale na teritoriji nekadašnjeg Rimskog carstva, takođe postoji objektivna odgovornost za štetu usljed izbacivanja predmeta ili proljevanja tekućina iz stana zasnovana na pravilima preuzetim iz Rimskog prava.

U francuskom srednjovjekovnom pravu, važio je opšti princip subjektivne odgovornosti, ali je od ovog pravila bilo i izuzetaka. Naime, u francuskim gradovima su sve češće nastajale štete koje su posljedica urbanog načina života, kao što su štete od urušavanja građevina, ispadanja ili izbacivanja predmeta sa građevina. Za ove štete, nastale nezavisno od volje vlasnika zgrade, odgovaralo se bez obzira na krivicu.

1.3. Odgovornost za štetu od izbacivanja predmeta i prosipanje tekućina u XIX i XX vijeku

1.3.1. U Austrijskom građanskom zakoniku ova vrsta odgovornosti je bila posebno regulisana:

„Ako je ko oštećen padnućem kakve stvari obješene ili namještene na pogibeljan način; ili bacanjem ili proljevanjem iz kakva stana; odgovara za štetu onaj, iz čijeg je stana bilo bačeno ili proliveno; ili kakva stvar pala.”⁴

Pojam stana treba tumačiti ekstenzivno i podrazumjevati pod istim sve ograđene prostorije koje ljudi koriste po ma kom osnovu. Već je na prvi pogled uočljivo da su navedenom zakonskom odredbom regulisane dvije potpuno različite situacije i to:

² Romac, A., *Riječnik rimskog prava*, Informator, Zagreb, 1983, str. 6.

³ Romac, A., *op. cit.*, Informator, Zagreb, 1983, str. 6.

⁴ Vidi § 1318 AOGZ.

- prva, ako je iz stana pao predmet koji je u njemu ostavljen na takvom mjestu da po položaju predstavlja opasnost nastupanja štete („stvar obješena ili namještena na pogibeljan način”) i
- druga, ako je iz stana izbačen kakav predmet, ili prolivena kakva tekućina, te usljed takvih radnji nastupi šteta.

U oba slučaja je riječ o objektivnoj odgovornosti za štetu. U prvom slučaju, vlasnik stana ne odgovara kao imalac stana, već kao imalac opasne stvari (predmeta koji je pao). U drugom slučaju, ako nastane šteta zbog toga što je neko izbacio nekakav predmet iz stana ili pak od izlivanja tekućine iz stana, vlasnik odnosno držalac stana ne odgovara kao imalac opasne stvari (predmeta koji su izbačeni odnosno tekućina koje su prolivene), već kao imalac stana koji je dužan snositi rizik upotrebe i uživanja stana. U pravnoj nauci⁵ postoji mišljenje da iz navedene zakonske odredbe proističe da za štetu odgovaraju istovremeno i počinilac štete i imalac stana, ako se zna ko je počinilac štete. Oštećeni ima pravo da traži naknadu štete bilo od jednoga ili od drugoga.

Pooštrena odgovornost posjednika stana zasnovana na objektivnom principu je bila prihvaćena samo u slučajevima padanja i izbacivanja predmeta ili tekućina iz stana i to iz razloga bolje zaštite oštećenih lica, posebno prolaznika ispod objekata u kojima su se nalazili stanovi, koji su teško mogli da dokažu uzročnu vezu između povređivanja i radnje posjednika stana odnosno lica koje se nalazi u stanu. Oštećeni prolaznik „ne zna ko je štetu učinio”, a „imalac stana može da kontroliše i reguliše ko ulazi i ko se zadržava u njegovom stanu.”⁶ Neće odgovarati imalac stana kada je neko nasilno ušao u njegov stan i bacio neki predmet iz njega, te tom prilikom povrijedio prolaznika. Kao imaooci stana, na odgovornost nisu pozivani samo vlasnici stanova, već zakupci ili podzakupci, kao lica na koje je prenesena upotrebna državina stana i koji se kao takvi stanom služe i imaju vlast nad njegovim korištenjem. U tom slučaju, vlasnik stana kao zakupodavac neće odgovarati za štetu, već će umjesto njega odgovarati zakupac.

1.3.2. Srpski građanski zakonik propisuje subjektivnu odgovornost počinioaca štete. Sporan je, međutim, karakter odgovornosti imaoaca kuće odnosno stana (vlasnika, kirajdžije, zakupca), za štetu koja nastane usljed bacanja predmeta i prosipanja tekućina iz kuće ili stana. Pod kućom treba razumjeti svaku zgradu, stan i druge ograđene prostore, jer riječi „i inače” u zakonskom tekstu § 813. SGZ ukazuju da pod ovaj slučaj treba podvesti i situacije bacanja odnosno prolivanja preko ograde ili plotu ili na neki drugi način.

⁵ Novaković, R., *Šteta i njena naknada po Marselu Planiolu i ostalim piscima*, Međunarodna knjižarnica, Beograd, 1940, str. 321.

⁶ Detaljnije: Jakšić, S., *Obligaciono pravo*, „Veselin Masleša”, Sarajevo, 1960, str. 351–352.

To je vidljivo iz zakonskog teksta:

„Ko iz kuće, kroz prozor, s tavana, ili inače, nesmotreno što baci ili prope i izlije, onaj će odgovarati za štetu, koju bi drugom s tim prouzrokovao; ako se ne zna ko je, onda odgovara gospodar od kuće ili od kvartira.”⁷

Dakle, iz zakonskog teksta nesumnjivo proističe da će za štetu odgovarati lice koje je štetu učinilo (štetnik), a ne vlasnik stana odnosno prostorije. Neposredna odgovornost počinioca štete postoji samo ako je štetnik poznat. Za subjektivnu odgovornost počinioca štete zakonodavac zahtjeva nepažnju (nesmotreno postupanje). Ako nema nepažnje (nesmotrenosti) počinioca štete, neće biti ni odgovornosti za štetu. Međutim, o karakteru odgovornosti za štetu vlasnika, odnosno zakupca stana ili druge prostorije zbog izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina po odredbi § 813. SGZ, u nauci postoje podijeljena mišljenja. Naime, neki stariji pravni pisci⁸ smatraju da postoji subjektivna odgovornost gospodara (imaoca) kuće ili kvartira (stana), ako štetnik nije poznat. Po ovom shvatanju, riječ je o slučaju subjektivne odgovornosti za radnje drugoga.⁹ Gospodar kuće ili kvartira odnosno kirajdžija se mogu „braniti time da je štetu učinilo ili dete ispod 7 godina, ili kakav ludak ili besomućnik, ili skitnica, nevaljalac, zločinac, kakav neispravan šegrt ili kalfa, jednom rečju, oni pokazuju lice koje je učinilac te štete”, ili pak da je postupanje štetnika bilo pažljivo (smotreno).¹⁰ Imalac (gospodar) kuće ili kvartira će odgovarati po subjektivnom principu i u slučaju ako bi nešto bilo bačeno ili proliveno od strane njegovih ukućana (žene, djece, posluge, gostiju) nad čijim ponašanjem on mora da vodi nadzor. Ipak, imalac stana neće odgovarati, ako bi lopovi koji su se uvukli u stan nešto bacili ili prolili iz stana i tako prouzrokovali štetu.¹¹ Nasuprot navedenom shvatanju karaktera odgovornosti gospodara kuće ili kvartira, u pravnoj nauci postoji i mišljenje da je odgovornost gospodara po odredbi § 813. SGZ ipak objektivna, dakle odgovornost bez obzira na krivicu. Pooštrenu odgovornost u navedenom slučaju, jedni¹² objašnjavaju okolnošću da gospodar ima mogućnost da kontroliše ko ulazi i ko se zadržava u njegovom stanu, ali da do štete dolazi iz razloga što isti ne vrši neophodan nadzor šta se u njegovoj kući dešava (*culpa in inspiciendo*), a drugi¹³ teorijom rizika-profita, zaključujući da odredba § 813. SGZ „...predstavlja anticipativnu

⁷ Vidi § 813. Srpskog građanskog zakonika – kvartir (francuski, *quartier*, n. *Quartier*) = stan, sklonište, konak; vojnički logor, logorište, vojnički stan van kasarne.

⁸ Novaković, R., *op. cit.*, str. 321.

⁹ Vidi § 813. u vezi sa § 807. alineja 2, 810. t. 2. i 811. Srpskog građanskog zakonika.

¹⁰ Novaković, R., *op. cit.*, str. 321.

¹¹ Novaković, R., *op. cit.*, str. 322.

¹² Jakšić, S., *op. cit.*, str. 351–352.

¹³ Bajalović, Lj., *Osnovi građanskog prava II. Obligationo pravo (Opšti dio)*, Naučna knjiga, Beograd, 1954, str. 46.

primenu moderne teorije objektivne odgovornosti po načelu, da svako treba da snosi rizik stvari čiji je sopstvenik i iz koje izvlači koristi”.

1.3.3. Skica za Zakonik o obligacijama i ugovorima¹⁴

U ovom kapitalnom djelu prof. Konstantinovića, ali u okviru odredaba o odgovornosti za štetu od građevina, uređuje se i odgovornost za štetu koja nastane iz korištenja građevine u širem smislu. „*Imaonik zgrade i svake druge građevine odgovoran je za štetu koju ona prouzrokuje svojim rušenjem, ili padom nekog njenog dela, ili na koji drugi način.*”¹⁵

Iz smisla upotrebljenih riječi i izraza citirane norme proističe da se istom uređuje odgovornost imaoca zgrade i svake druge građevine, ali za štetu „koju ona [građevina] prouzrokuje svojim rušenjem ili padom nekog njenog dela, ili na koji drugi način...” Upotrebljena sintagma *ili na koji drugi način* ne upućuje na zaključak da je autor prilikom formulisanja navedene norme imao intenciju da istom uredi i slučaj odgovornosti imaoca za izbacivanje ili prosipanje tekućina iz pomenutih prostorija. Naime, iz teksta navedene norme, jasno prositiče da njen autor misli na štetu koju prouzrokuje građevina ili njen dio, a ne i na štetu koju prouzrokuje nečija radnja bacanja predmeta ili prosipanja tekućina iz građevine.

Iz izloženog zaključujemo da u Skici za zakonik o obligacijama i ugovorima nije bila posebno regulisana odgovornost imaoca za štetu usljed izbacivanja predmeta i prosipanja tekućina iz prostorija, već se o navedenoj vrsti odgovornosti za štetu moglo zaključivati samo na osnovu opštih odredaba o odgovornosti za štetu sadržanih u Skici.

1.3.4. Važeći ZOO, jednako kao ni Skica, nije posebno regulisao odgovornost imalaca za štetu pričinjenu usljed izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija, ostavljajući da se ta pitanja normiraju republičkim zakonima. Ipak, ne bi se moglo tvrditi da ZOO uopšte ne reguliše navedenu vrstu odgovornosti za štetu. Do takvog zaključka dolazimo kada imamo u vidu osnovno načelo obligacionog prava, sadržano u ZOO, kojim se svakom zabranjuje da drugome prouzrokuje štetu izraženo u poznatoj pravnoj maksimi *neminem laedere*¹⁶, te opšta načela o prouzrokovanju štete sadržana u Odseku 1 ZOO.¹⁷

¹⁴ M. Konstantinović: *Skica za Zakonik o obligacijama i ugovorima*, čl. 145, NIU Službeni list SRJ, Beograd, 1996, str. 83–84.

¹⁵ Vidi čl.145. st.1. Skice za Zakonik o obligacijama i ugovorima.

¹⁶ Čl. 16. ZOO: „Svako je dužan da se uzdrži od postupaka kojim se može drugom prouzrokovati šteta.”

¹⁷ Vidi čl.154–157. ZOO.

1.3.5. Nove države nastale na državno-pravnom teritoriju SFRJ nakon njene disolucije su potpuno ili djelimično prihvatile rješenja iz ZOO. Istovremeno, primjetna je tendencija da se postojeći ZOO novelira regulisanjem slučajeva odgovornosti za štetu pričinjenu usljed izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija.

1.3.6. U Republici Sloveniji u kojoj se od 2001. godine primjenjuje novi Obligacijski zakonik, u okviru odredaba o posebnim slučajevima objektivne odgovornosti, unesene su, pored ostalih i odredbe o odgovornosti za štete usljed izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija. Zakonodavac ovu vrstu odgovornosti naziva „Odgovornost imetnika stavbe“. Odredba kojom se uređuje ovaj oblik odgovornosti za štetu glasi: *Za škodo, ki nastane, če s stavbe pade nevarno postavljena ali vržena stvar, odgovarja imetnik stavbe, oziroma prostora, iz katerega je stvar padla.*¹⁸

1.3.7. U Bosni i Hercegovini, koju sačinjavaju entiteti Republika Srpska i Federacija Bosna i Hercegovina, još uvijek je na snazi preuzeti ZOO u kojem nije regulisana materija odgovornosti za štete od građevina. Međutim, treba pomenuti da je jula mjeseca 2004. godine sačinjen Prijedlog kodifikacije obligacionog prava pod nazivom Zakon o obligacionim odnosima Bosne i Hercegovine – u daljem tekstu ZOO BiH. U prijedlog zakona su inkorporisane i odredbe o odgovornosti za štete od građevina i drugih predmeta.¹⁹ U prijedlogu teksta zakonskog propisa koji reguliše odgovornost vlasnika zgrade, stana ili bilo koje druge građevine, prepoznatljivo je da je zakonodavac imao u vidu i štete koje nastanu u vezi sa „padom bilo kojeg drugog predmeta ili na koji drugi način.“ Odgovornost vlasnika građevina pomenutih u čl. 226. Prijedloga ZOO BiH je objektivna, a mogućnost egzoneracije je predviđena samo u slučaju da vlasnik ili posjednik (odgovorno lice) dokaže da se šteta dogodila usljed više sile ili krivicom oštećenika. Odgovorna lica, koja su štetu platila, imaju pravo da potražuje naknadu od lica koja su kriva što se šteta dogodila.

¹⁸ Vidi čl. 159. Obligacijskog zakonika Republike Slovenije /OZ/Ur.l. RS, št. 83/2001, 32/2004, 28/2006 Odl.US: U-I-300/04-25, 29/2007 Odl.US : U-I-267/06-41, 40/2007) – Odgovornost imetnika stavbe.

¹⁹ Čl. 226. Prijedloga ZOO BiH glasi:

(1) Vlasnik zgrade, stana i svake druge građevine odgovoran je za štetu koju ona prouzrokuje svojim rušenjem, padom nekog njenog dijela kao i padom bilo kog drugog predmeta, ili na koji drugi način.

(2) On se oslobađa odgovornosti ako dokaže da se šteta dogodila usljed više sile ili krivicom oštećenika.

(3) Vlasnik ima pravo da traži naknadu od lica koja su kriva što se šteta dogodila.

(4) Odredbe ovog člana važe i za posjednika.

Odgovornost počinioca, ako je on poznat, prosuđuje se po subjektivnom kriteriju.

1.3.8. U Republici Srbiji je u toku izrada Građanskog zakonika. U prednacrtu Građanskog zakonika koji je sačinila Komisija za izradu Građanskog zakonika, u dijelu koji se odnosi na obligacione odnose, u okviru regulisanja odgovornosti za štetu od građevina²⁰, reguliše se odgovornost „sopstvenika zgrade i svake druge građevine ili etažnog sopstvenika stanova u zgradi” ili pak svojinskog držaoca za štetu koju ona prouzrokuje svojim rušenjem ili padom nekog njenog dijela ili „na koji drugi način”.

Odgovornost sopstvenika je objektivna, a mogućnost oslobođenja postoji samo ako sopstvenik građevine ili stana dokaže da je do štete došlo usljed više sile ili krivicom oštećenog. Neposredni počinilac štete, ako je poznat, odgovara po pravilima o odgovornosti na osnovu krivice, a vlasnik ili pak svojinski držalac građevine ili stana imaju pravo da traže naknadu od lica koja su kriva što se šteta dogodila.

1.3.9. U Republici Makedoniji odgovornost vlasnika zgrade ili stana je uvedena novelom Zakona o obligacionim odnosima koja je donesena 2008. godine.²¹ Regulisana je gotovo na identičan način kao u propisima iz obligacionih odnosa koji se pripremaju u Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji.

1.3.10. Sintagma „na koji drugi način“ sadržana u odredbama čl. 226. Prijedloga ZOO BIH, čl. 201. Prednacrtu Građanskog zakonika Republike Srbije i čl. 165-j. Zakona o obligacionim odnosima Republike Makedonije, upotrebljena je da bi se regulisala i odgovornost za štete koje nisu nastale samo od predmeta koji su pali sa građevine ili njenog dijela, ili odvajanjem dijelova građevine, već i štete koje su nastale u vezi sa korištenjem zgrade, stana ili bilo koje građevine, među koje bi se, po našem mišljenju, svakako mogle uvrstiti i štete nastale usljed izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz navedenih izgrađenih prostorija. Ipak, smatramo da je navedena odredba nedovoljno precizna i da bi je, u interesu pravne sigurnosti, trebalo dopuniti jasnim predviđanjem odgovornosti za štetu nastalu usljed izbacivanja predmeta i prosipanje tekućina iz prostorija, kao što je to učinjeno u Obligacijskom zakoniku Republike Slovenije.

²⁰ Vidi čl. 201. Prednacrtu Građanskog zakonika Republike Srbije II knjiga – *Obligacioni odnosi*, Izdavač Generalni sekretarijat Vlade Republike Srbije, Beograd, 2009, str. 74.

²¹ Vidi čl. 165-j. Zakonot za obligacionite odnosi, *Služben vesnik na Republika Makedonija*, br.18/01, 04/02, 05/03 i 84/08.

2. PRETPOSTAVKE ODGOVORNOSTI ZA ŠTETU ZBOG IZBACIVANJA PREDMETA ILI PROSIPANJA TEKUĆINA IZ PROSTORIJA

Građanskopravni odnos objektivne odgovornosti za štetu zbog izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija je rezultat sadejstva određenih normativnih i činjeničnih pretpostavki.

2.1. Normativne pretpostavke odgovornosti

Ako se izuzmu odredbe ZOO koje sadrže osnovno načelo da je svako dužan da se uzdrži od postupaka kojima se drugom može pričiniti šteta²², kao i odredbe o opštim načelima o prouzrokovanju štete²³, možemo zaključiti da posebne normativne pretpostavke objektivne odgovornosti za štetu zbog izbacivanja predmeta ili prosipanje tekućina iz prostorija, nisu sadržane u važećem ZOO. Stoga normativnu osnovu ove vrste odgovornosti za štetu moramo tražiti u propisima kojima se reguliše mogućnost primjene pravnih pravila bivših građanskih zakonika na određene pravne odnose ukoliko isti nisu regulisani važećim propisima.²⁴ S obzirom da u važećem ZOO, izuzev opštih pravila o odgovornosti za štetu bez obzira na krivicu,²⁵ o ovoj vrsti objektivne odgovornosti nema posebnih propisa, možemo zaključiti da su normativne pretpostavke objektivne odgovornosti za štetu zbog izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija sadržane u pravnim pravilima § 1318. OAGZ, odnosno § 813. SGZ. Osnov za primjenu pravnih pravila § 1318. OAGZ²⁶ se nalazi prvenstveno u Zakonu o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 06. aprila 1941. i za vrijeme neprijateljske okupacije kao propisu bivše FNRJ odnosno SFRJ, a takođe i u posebnim propisima pojedinih zemalja na čijoj teritoriji su se navedeni propisi primjenjivali. Tako, na primjer, osnov za primjenu određenih pravnih pravila bivšeg OAGZ u Bosni i Hercegovini se nalazi u Zakonu o preuzimanju saveznih zakona koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički propisi i Zakonu o preuzimanju Zakona o obligacionim odnosi-

²² Vidi čl. 16. ZOO.

²³ Vidi odredbe čl. 154–157. ZOO.

²⁴ Vidi čl. 4. st. 1. Zakona o nevažnosti pravnih propisa donesenih prije 06. aprila 1941. i za vrijeme neprijateljske okupacije – *Službeni list FNRJ* br. 86/46.

²⁵ Vidi čl. 154. st. 2. i 3. ZOO.

²⁶ Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB) – Austrijski opšti građanski zakonik (OAGZ) je objavljen carskim patentom od 01. juna 1811. godine. Za područje Bosne i Hercegovine stupio je na snagu 29. decembra 1878. godine.

ma, (Federacija BiH), te u odredbama čl.12. Ustavnog zakona za sprovođenje Ustava Republike Srpske.²⁷

2.2. Činjenične pretpostavke odgovornosti

Činjenične pretpostavke objektivne odgovornosti za štetu zbog izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija su, dakle, one pravnorelevantne činjenice koje predstavljaju *conditio sine qua non* za nastupanje građanskopravnog odnosa obaveze naknade štete i to:

a) štetna radnja koja se sastoji u izbacivanju raznih predmeta ili prosipanja tekućina.

Kao izbacivanje iz prostorije treba tretirati kako slučajeve bacanja raznih predmeta upotrebom fizičke snage lica koji takvu radnju vrši, tako i slučajeve kada je iz prostorije izvršeno ispaljivanje metka (izbacivanje zrna) iz vatrenog oružja, važdušne puške i vazdušnog pištolja ili pak izbacivanje predmeta iz neke druge vrste oružja ili oruđa, odnosno pomoću nekog mehanizma (izbacivanje pomoću luka i strele, samostrela, pištolja za ubijanje i uspavljivajave životinja, harpuna za podvodni ribolov i slično). Kao prosipanje tekućine iz prostorije treba tretirati kako slučajeve prosipanja odnosno izlivanja tečnosti iz prostorije upotrebom fizičke snage, tako i slučajeve prosipanja uz pomoć određenog mehanizma. Radnja izbacivanja odnosno prosipanja ne podrazumjeva samo bacanje ili prosipanje iz prostorije u vanjski prostor, već i slučajeve bacanja predmeta ili prosipanje tekućina iz prostorije u prostoriju.

Za nastupanje odgovornosti vlasnika odnosno držaoca prostorije nije od značaja da li je počinitelj štetu počinio namjerno ili nehatno, te da li je sposoban da shvati značaj svojih postupaka. Sporno je da li se pod štetnom radnjom u smislu uslova za nastanak ove odgovornosti smatraju samo aktivne radnje počinioca štete (činjenje), ili se šteta može počinuti i nečinjenjem. Po našem mišljenju radnja izbacivanja predmeta se može izvršiti samo činjenjem, dok se radnja prosipanja tekućina može izvršiti i nečinjenjem, tj. propuštanjem. Primjer za slučaj prolivanja tekućina nečinjenjem vidimo u propuštanju da se u stanu ili drugoj prostoriji zaustavi dovod vode ili druge tekućine, usljed čega dođe do izlivanja tekućine u drugu prostoriju (poplave u tuđem stanu) ili pak otvoreni prostor.²⁸ Kao što i same upotrebljene riječi u tekstu pravnog pravila § 1328. OAGZ odnosno § 813. SGZ ukazuju, ova vrsta odgovornosti postoji

²⁷ Vidi: *Službeni list R BiH* br. 2/92, 13/93. i 13/94, *Službene novine FBiH* br. 29/03. i *Službeni glasnik Republike Srpske* 21/92.

²⁸ Vidi: Vuković, M., *Odgovornost za štete* Prosvjeta, Zagreb, 1971, str. 186. Vidi: Wolff K., „Verbotenes Verhalten“, izdanje Wien-Leipzig, 1923, str. 105.

samo ako se iz prostorije izbacuju predmeti ili proliva tekućina, a ne i u slučaju izbacivanja ljudi iz prostorija.²⁹

b) Da je štetna radnja izvršena iz prostorije shvaćene u najširem smislu te riječi (na primjer: stan, zajedničke prostorije u zgradi, poslovne prostorije uključujući tu i javne i privatne garaže, ograđeni prostori unutar fabrika, školske i druge prostorije za izvođenje nastave, prostorije za rekreaciju, privatna i javna kupališta, dvorišta, parkovi, nusprostorije, kamp prikolice i druga priključna i motorna vozila, bez obzira da li su u stanju mirovanja ili pak u pokretu i dr.).

c) Uzročna veza između radnje izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućine iz prostorije i nastale štete, što znači nedvosmislen činjenični zaključak da je nečija radnja koja se sastoji u izbacivanju predmeta ili izlivanju tekućine iz prostorije na posredan ili neposredan način proizvela štetu kao posljedicu.

d) Šteta koja je nastala na imovinskim ili neimovinskim dobrima oštećenog, uz napomenu da šteta može nastupiti i na samoj stvari koja je izbačena iz prostorije.³⁰

e) Počinitelj štetne radnje nije poznat, već se samo zna ko je vlasnik odnosno posredni ili pak neposredni držalac prostorije iz koje je predmet izbačen ili iz koje je tečnost izlivena.

Kao odgovorno lice za štetu od izbacivanja predmeta ili prosipanja (izlivanja) tekućina iz prostorije po pravilima o objektivnoj odgovornosti za štetu će se smatrati prije svih vlasnik, odnosno ovlašteni posredni ili neposredni držalac prostorije iz koje je predmet izbačen ili tečnost izlivena. Osim njih, kao odgovorna lica u smislu ove vrste objektivne odgovornosti će se smatrati i lica koja su došla u posjed prostorije *vi, clam i precario*, dakle protiv volje njenog vlasnika odnosno držaoca. Za nastanak ove odgovornosti uopšte nije ni potrebno da vlasnik odnosno korisnik prostorije uopšte znaju da je nešto izbačeno ili palo ili pak proliveno iz prostorije i tako prouzrokovalo štetu bilo svim ili drugim vlasnicima prostorija ili pak trećim licima koja su se iz nekog razloga ili sticajem okolnosti našli u dometu opasnog djelovanja predmeta koji su izbačeni odnosno tekućina koje su prolivene iz prostorije. Takođe nije od značaja ko je stvari iz prostorije izbacio odnosno prosuo, odnosno da li je lice koje je to učinilo sposobno da odgovara ili ne za takvu radnju, te da li je tu radnju učinilo namjerno ili nehatno ili nesvjesno, pa čak ni činjenica da je do izbacivanja iz stana odnosno prolivanja došlo radnjom životinje.

²⁹ Vuković, M., „Odgovornost...“, str. 186. Wolff, K., „Verbotenes...“, str. 105.

³⁰ Vuković, M., *Ibid.*

3. POJAM PROSTORIJE

Riječ „stan“ koja je upotrebljena u zakonskom tekstu § 1318. AOGZ, odnosno riječ „kuća“ koja se koristi u zakonskom tekstu § 813. SGZ ima značenje genusnog pojma koji treba razumjeti široko. Dakle, pod pojmom stan odnosno kuća ne podrazumjevaju se samo prostorije koje služe za stanovanje, rekreaciju i zabavu, obrazovanje ili pak obavljanje neke poslovne djelatnosti, nego i svaka druga prostorija koja je u nečijoj državini. Riječ je dakle o prostoriji u najširem smislu te riječi. Naime, u propisu § 1318. AOGZ je riječ o bacanju ili proljevanju „iz kakova stana“. Upotrebljena riječ „kakova“ upućuje na široko razumjevanje pojma stana u smislu bilo kakve prostorije, odnosno ograničenog prostora u nečijoj državini, misleći pri tome ne samo na prostorije u građevinama, već i van njih, kao što su dvorišta, vrtovi, parkovi, zemljišta u poslovnom krugu fabrika i preduzeća, javna kupališta, ali i nusprostorije, kamp prikolice i druga priključna i motorna vozila, bez obzira da li su u trenutku nastanka štete u stanju mirovanja ili pak u pokretu i sl. Ovakvo shvaćanje stana u smislu odgovornosti za štetu usljed bacanja predmeta ili prosipanja tekućina iz stana je odavno prihvaćeno u nauci³¹ i sudskoj praksi.³²

4. POJAM IMAOCA PROSTORIJE

Pod imaoцем prostorije u smislu odgovornosti za štetu usljed izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina podrazumjevamo lice koje faktički i po valjanom pravnom osnovu raspolaže prostorijom, pa makar u vrijeme nastanka štete bilo i odsutno. To će biti vlasnik, zajednički vlasnik i suvlasnik ako prostoriju ima u faktičkoj vlasti. Isto tako, imaoćem prostorije se smatraju zakupac i podzakupac, koji prostoriju ili jedan njen dio drže u faktičkoj vlasti. Imaoćima prostorije, u smislu odgovornosti za štetu predviđene § 1318. AOGZ se smatraju i lica koja prostoriju drže besplatno, pa čak i ona koja prostoriju koriste bespravno.

Tako na primjer, za štetu od izbacivanja stvari ili prosipanja tekućina iz prostorije neće odgovarati vlasnik odnosno držalac navedene prostorije, ako su u nju nasilno upali lopovi i iz iste bacili neke predmete ili izlili tekućine,

³¹ Novaković, R., *op. cit.*, str. 320–321.

³² „Pod pojmom 'stan' u § 1318. OGZ razumijeva se ne samo stan u užem smislu tj. prostorije u kojima neko stanuje, već i svaka prostorija koja je u nečijem posjedu, kao dućani, javni lokali, pa i kupališta.” (Presuda Stola sedmorice u Zagrebu br. Rev.895/1-1939 od 18.10.1939. godine objavljena u *Zbirci rješidaba Stola sedmorice u Zagrebu, Svezak III*, br. 1032–1545, rješidba br. 1158, Hrvatska književna naklada, Zagreb, 1941, str. 305–307).

te tako prouzrokovali štetu trećem licu. Ne smatraju se imaoocima privremeni korisnici prostorija, kao što je, na primjer, slučaj sa licem koje je došlo u posjetu (u goste) vlasniku ili drugom ovlaštenom korisniku predmetne prostorije. Imaocem se neće smatrati ni vlasnik niti zakupac ili podzakupac, ako se nisu uselili odnosno stupili u posjed predmetne prostorije. Imaocem prostorije neće se smatrati ni ukućani vlasnika odnosno zakupca ili podzakupca prostorije, ali isto tako ni lica koja su kod njega zaposlena (na primjer, kućna pomoćnica, kućni majstor i slično).

Više imalaca prostorije odgovaraju za ovakve štete solidarno, ako prostorija nije podjeljena. Ako je prostorija podjeljena, oni odgovaraju srazmjerno svojim djelovima. Ako je stvar pala iz zajedničkog dijela prostorije, kao na primjer iz zajedničke ostave ili zajedničkih nusprostorija – odgovaraju svi prema ukupnom učešću.

5. OSLOBOĐENJE OD ODGOVORNOSTI

Imalac prostorije kao odgovorno lice se oslobađa odgovornosti pod uslovom da je uzrok štete, za odgovorno lice, nepredvidiv, neizbježan i neotklonjiv događaj koji u građansko-pravnom smislu predstavlja višu silu. Odgovorno lice se može osloboditi odgovornosti i ako dokaže da šteta nije nastala usljed izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućine iz prostorije čiji je ono imalac, već iz neke druge prostorije ili iz otvorenog prostora, dakle ako opovrgne postojanje uzročne veze između radnje izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućine iz prostorije čiji je imalac s jedne strane i nastale štete kao posledice, s druge strane.

6. PRAVNA PRIRODA ODGOVORNOSTI

Pravna priroda odgovornosti za izbacivanje predmeta ili prosipanje tekućina iz prostorije je sporna u pravnoj nauci.

6.1. Po jednima, ova vrsta odgovornosti je po svojoj pravnoj prirodi odgovornost za krivicu (**subjektivna odgovornost**).

Po **Radivoju Novakoviću**, odgovornost „gospodara” po pravilu sadržanom u § 813. SGZ je po svojoj prirodi subjektivna odgovornost i to odgovornost za „tuđe delo”, što po mišljenju ovoga autora predstavlja odstupanje od načela sadržanog u § 810. SGZ da se za tuđe radnje ne odgovara.³³ Pre-

³³ Novaković, R., *op. cit.*, str. 321.

ma mišljenju pomenutog pisca, imalac prostorije (vlasnik ili držalac), se može osloboditi odgovornosti pod uslovom da dokaže da je šteta nastala usljed radnji djeteta starosti ispod 7 godina, ludaka, besomučnika, neispravnog šegrt, zločinca, pokazujući tako počinioca štete. Isto tako on se oslobađa odgovornosti dokazivanjem da je postupanje štetnika bilo pažljivo („smotreno”).

Prof. dr Mihajlo Konstantinović smatra da se odgovornost imaoca za štetu od izbacivanja predmeta iz prostorije zasniva na krivici. Skrivljena odgovornost imaoca stana se objašnjava time što je imalac prostorije taj koji ima kontrolu nad prostorijom, odnosno uvid u sve što se događa u njegovim prostorijama, počev od toga ko ih koristi i na koji način, pa je on i odgovoran za propuštanja u nadzoru (*culpa in inspiciendo*).³⁴ Pretpostavka krivice je relativnog karaktera, što znači da je na imaocu prostorije teret dokazivanja da nije bilo propusta u kontroli nad prostorijom.

6.2. Nasuprot iznesenim shvatanjima, veći je broj pravnih teoretičara koji smatraju da je odgovornost vlasnika prostorije, po svojoj pravnoj prirodi, odgovornost bez obzira na krivicu, tj. objektivna odgovornost.

Tako **prof. dr Lazar Marković** smatra da obaveza naknade štete koja nastane od izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija postoji bez obzira da li je imalac prostorije (stana) kriv ili nije kriv za događaj koji je izazvao štetu. Po shvatanju ovog teoretičara, nije riječ o odgovornosti za krivicu, već naprotiv o odgovornosti bez obzira na krivicu. Imalac prostorije se može osloboditi odgovornosti samo ako je „pad predmeta bio izazvan višom silom koja se nija mogla otkloniti”³⁵.

Prof. dr Ljubomir Bajalović smatra da shvatanja o subjektivnoj odgovornosti zasnovana na *culpa in inspiciendo* vlasnika prostorije ne mogu izdržati ozbiljnu kritiku. Po ovom autoru, kada su u pitanju štete od izbacivanja stvari ili prolijevanja tekućina iz prostorija, riječ je o objektivnoj odgovornosti zasnovanoj na teoriji rizika, prema kojoj svako treba da snosi rizik stvari čiji je sopstvenik ili držalac i iz koje izvlači koristi.³⁶

Prof. dr Stevan Jakšić takođe smatra da je odgovornost imaoca stana za štetu od izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina po svojoj pravnoj prirodi objektivna, dakle odgovornost bez obzira na krivicu. Imalac stana je odgovoran za štetu bez obzira da li je prisutan ili odsutan iz stana, bez obzira da li je kriv ili nije, da li je počinitelj uračunljiv ili nije. Osloboditi se odgovornosti

³⁴ Konstantinović, M., *Obligaciono pravo* – prema beleškama sa predavanja, sredio V. Kapor, str. 159.

³⁵ Marković, L., *Obligaciono pravo*, NIU Službeni list SRJ, Beograd, 1997, str. 832–833.

³⁶ Bajalović, Lj., *op. cit.*, str. 46.

može samo ako dokaže da je šteta nastupila usljed više sile. Postojanje objektivne odgovornosti autor objašnjava „što prolaznik često ne zna ko je štetu učinio i što imalac stana može da kontroliše i reguliše ko ulazi i ko se zadržava u njegovom stanu.”³⁷

Po našem mišljenju, ovaj autor ipak nije dosljedan u svojoj tezi da je odgovornost imaoca stana objektivna i to iz razloga što postojanje pooštrene odgovornosti pokušava objasniti sa subjektivnim elementima kao što je „mogućnost vlasnika da vrši kontrolu nad stanom”. Kontrola ulaska i korištenja prostorija od strane vlasnika je u dispoziciji vlasnika odnosno držaoca prostorije (imaoca), što ukazuje da on ima mogućnost da takvu kontrolu vrši ili ne vrši, ili pak da je obavlja na neodgovarajući način. Ovakve postupke imaoca prostorije je moguće ocjenjivati samo sa aspekta pravila o odgovornosti za krivicu (*culpa in inspiciendo*).

Prof. dr Mihajlo Vuković smatra da imalac prostorije odgovara za štetu od izbačenih odnosno prosutih stvari iz prostorije po kriteriju uzročnosti³⁸, koja je stroža od odgovornosti po osnovu krivice. Po ovom autoru, „stroža odgovornost je ovdje potrebna zbog stanja stvari”.

Prof. dr Živorir Đorđević i **prof. dr Vladan Stanković** smatraju da imalac prostorije odgovara za štetu od izbačenih odnosno prosutih stvari po pravilima o objektivnoj odgovornosti, s tim što izražavaju stav da se „pad, bacanje ili prosipanje stvari iz stana smatra opasnom delatnošću”.

Ovakav stav je po našem mišljenju neprihvatljiv iz razloga što vlasnik odnosno držalac stana, samim tim što koristi stan ili drugu prostoriju, ne vrši nikakvu djelatnost koja stvara povećanu opasnost nastupanja štete po okolinu. Opasnu djelatnost može predstavljati samo radnja lica koje nešto izbacuje ili prosipa iz stana, ali u ovom slučaju nije riječ o odgovornosti samog počinioca štete, već o odgovornosti vlasnika zbog radnje nepoznatog počinioca štete.

Prof. dr Stojan Cigoj, smatra takođe da je odgovornost imaoca za štetu od izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorije objektivna, s tim da ovu odgovornost objašnjava time što imalac prostorije ima mogućnost kontrolisanja stana.³⁹ Po ovom autoru, odgovorno lice se može osloboditi odgovornosti „ako je šteta nastala usljed više sile ili zbog nasilne radnje trećeg lica kad imalac stana više nije mogao imati kontrolu na svojim stanom.”

Prof. dr Oliver Antić takođe zastupa mišljenje da za štetu od izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija treba odgovarati po objektivnom

³⁷ Jakšić, S., *op. cit.*, str. 352.

³⁸ Vuković, M., *Odgovornost za štete*, II dopunjeno izdanje, Prosvjeta Zagreb, 1971, str. 186.

³⁹ Cigoj, S., *Građanska odgovornost, Enciklopedija imovinskog prava i udruženog rada*, NIU Službeni list SFRJ, Beograd, 1978, str. 503.

principu, odnosno da ovaj slučaj odgovornosti za štetu treba, *de lege ferenda*, urediti na sličan način, kao i u slučaju odgovornosti za štetu od građevina.⁴⁰ Oslobodjenje od odgovornosti je moguće samo u slučaju da je šteta nastala usljed više sile ili krivice oštećenog lica.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Imajući u vidu prethodna razmatranja i shvatanja pravne nauke o pravnoj prirodi odgovornosti za izbacivanje predmeta ili prosipanje tekućina iz prostorije, možemo zaključiti da je riječ o posebnoj vrsti objektivne odgovornosti za štetu. Imalac prostorije iz koje je nešto izbačeno ili proliveno, ne odgovara za vlastite radnje, već za radnje drugih, nepoznatih lica – počinitelaca štete. To ne znači da se ova odgovornost može podvesti pod pravila o odgovornosti za drugoga, s obzirom da smisao pravila o odgovornosti za drugog podrazumjeva, po pravilu, poznatog počinioca štete. Osim toga, odgovornost za drugoga se zasniva na postojanju specifičnog pravnog odnosa između odgovornog lica i štetnika kao lica za čije radnje on odgovara (na primjer: odnos roditelja i djece, poslodavca i zaposlenog, staraoca i štíćenika, pravnog lica i njegovih organa itd.) koji ne postoji između imaoca prostorije i nepoznatog lica koje je izbacilo stvar ili izlilo tekućinu iz prostorije.

Imalac prostorije ne odgovara za štetu kao imalac opasne stvari, niti kao lice koje obavlja neku opasnu djelatnost, pa se pravila o odgovornosti za štetu nastalu od opasnih stvari i opasnih djelatnosti zbog toga i ne mogu primijeniti na odgovornost za izbacivanje predmeta ili proispanje tekućina iz prostorija. Ipak, u slučaju nastanka štete, imalac prostorije iz koje je izbačen neki predmet ili izlivena neka tekućina, po našem mišljenju, mora snositi rizik korištenja odnosno uživanja prostorija čiji je imalac. On odgovara i iz razloga zaštite prava oštećenih lica, pogotovo zbog toga što ona, po pravilu, nisu u mogućnosti da dokažu ko je počinio štetu izbacivanjem predmeta ili tekućina iz prostorije imaoca. Zbog toga je dovoljno da oštećeni dokaže da su predmet ili tekućina izbačeni odnosno izliveni iz određene prostorije shvaćene u najširem smislu te riječi, ko je imalac (vlasnik, držalac) navedene prostorije, kao i da je šteta nastupila zbog izbacivanja predmeta odnosno prolijevanja tekućine iz određene prostorije jednog ili više imalaca ili pak prostorije koje imaoci koriste zajednički. Ovo znači da se uzročna veza, kod ove vrste odgovornosti ne pretpostavlja, već da se mora dokazati. Teret dokazivanja postojanja uzročne

⁴⁰ Antić, O., *Obligaciono pravo*, Službeni glasnik i Pravni fakultet u Beogradu, Beograd, 2009, str. 505–506.

veze između dejstva izbačenih stvari ili prosutih tekućina iz određene prostorije i nastale štete je na oštećenom.

S obzirom na objektivnu mogućnost nastajanja šteta zbog izbacivanja predmeta ili prosipanja tekućina iz prostorija, smatramo da se navedena odgovornost, *de lege ferenda*, mora detaljno i jasno regulisati. Do tada, ova vrsta odgovornosti se može prosuđivati samo primjenom pravnih pravila sadržanih u AOGZ ili SGZ.

THE LIABILITY FOR THE DAMAGE FOR DISCHARGING THE ITEMS OR FOR SPILLING THE LIQUIDS FROM THE PREMISES

Slobodan Stanisic Ph.D.

Attorney at law from Banja Luka and docent at the Faculty of Law
of the Paneuropean University "Apeiron" Banja Luka

S u m m a r y

The subject matter of the analysis is a special kind of strict liability for damage of the holder of the premises who is not responsible for his own actions, but for the actions of other, unknown persons - perpetrators of the damage. The liability of the premises holder is justified by the risk related to the use of premises.

Keywords: liability, damage, space, discharge, spillage

Нихад Укић, дипломирани правник – мастер,
студент докторских студија Правног факултета у Нишу

ПРАВО НА ЈАВНО СУЂЕЊЕ*

САЖЕТАК: Право на јавно суђење у поступку пред судом је један од основних услова за остварење права на правичан кривични поступак. Јавни карактер поступка пред судом штити странке од дељења правде у тајности, односно без јавног надзора. То је један од начина на који се може одржавати поверење јавности у судство, а транспарентан судски поступак доприноси постизању правичног суђења, што представља основну гаранцију демократског друштва. С друге стране, постоје одређени изузеци од захтева да поступак буде отворен за јавност. На пример, питања морала, јавног реда, националне безбедности, интереса малолетника, заштите приватног живота, или када је то стварно неопходно, у посебним околностима у којима јавност може утицати на интересе правде. Циљ овог рада је утврђивање суштине права на јавно суђење и основа који искључују јавност из судског поступка. У њему се анализирају прописи ове области у праву Републике Србије, с посебним освртом на праксу Европског суда за људска права.

Кључне речи: јавно суђење, суд, закон, пракса Суда, искључење јавности

* Рад примљен: 21. 10. 2011. године.

УВОД

У области људских права, Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода¹ (у даљем тексту: Конвенција) има посебно важну улогу у остваривању циљева Савета Европе, међу којим је и заштита и унапређење поштовања људских права. Конвенцијом, као значајним инструментом међународног права, штите се индивидуална права, наведена у одељку I Конвенције и протоколима уз Конвенцију (Протоколи 1, 4, 6, 7, 12, 13). Она, не само да прокламује основна људска права, него креира и посебан судски механизам њихове заштите, који је јединствен у свету, и који омогућава појединцу да поднесе представку против државе, ако могу доказати да су жртве повреде неких од права гарантованих Конвенцијом. Из тих разлога, Конвенција представља најважнији израз преданости држава чланица Савета Европе вредностима демократије, мира и правде и, кроз њих, поштовању темељних права и слобода појединца који у њиховом друштву живи. Са становишта међународног права, у Европи постоји најразвијенији систем заштите људских права. Савет Европе, као и друге регионалне организације закључују конвенције о заштити људских права и стварају посебне системе заштите, као и надзора над применом обавеза које је страна уговорница преузела ратификацијом споразума.

Након приступања Србије Савету Европе 3. априла 2003. године и ратификовања Конвенције², од власти у Србији очекује се да обезбеди да права зајамчена Конвенцијом буду у потпуности заштићена од стране надлежних органа. У том правцу, у Србији је реализовано низ мониторинга чији је циљ био провера примене и поштовања Конвенције у поступцима пред домаћим судовима, али и другим државним органима.

Током реализације мониторинга³ на тему „Примена и поштовање Европске конвенције о људским правима и основним слободама, у поступцима пред судовима на територији општина Нови Пазар, Тутин, Сјеница и Рашка”, реализован током 2008/09. године, чији је један од учесника био и сам аутор, што му је омогућило непосредан увид и праћење судских поступака одређеног броја предмета, констатоване су примедбе странака у поступку (у мањем броју предмета) у смислу да поступајући суд није поштовао право на правично суђење, односно гаранцију права на јавно суђење. Међутим, поред испољавања неповерења према поступају-

¹ Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, усвојена 4. новембра 1950. године.

² Ратификована 3. марта 2004. године.

³ Мониторинг реализован од стране Одбора за заштиту људских права и основних слобода, Нови Пазар.

ћем судском већу, странке у поступку често износе ставове па и коначну оцену о повреди наведеног права, а да притом испољавају видно неразумевање суштинског значења права на јавно суђење.

Неповерење грађана у судски систем Републике Србије испољава се једним делом и кроз обраћање грађана Европском суду за људска права у Стразбуру (у даљем тексту: Суд), а у циљу заштите својих права.

Домаћи прописи, често општег карактера, и неусаглашена судска пракса домаћих судова, нису довољни за правилно и потпуно разумевање права која припадају грађанима, међу којима и право на јавно суђење. Из тог разлога, циљ овог рада је утврђивање саме суштине права на јавно суђење и основа који искључују јавност. У раду аутор анализира одредбе Законика о кривичном поступку Републике Србије с освртом на праксу Европског суда за људска права.

ПРАВО НА ЈАВНО СУЂЕЊЕ

Једна од основних претпоставки за остваривање правичног суђења јесте и јавност у раду судова. На овај начин се странке штите од арбитражног одлучивања, а судови стичу поверење јавности.

Домаћи прописи

У остваривању поменуте претпоставке руководио се и законодавац у Србији, па је право на јавност главног претреса регулисао одредбама чл. 291–294. Законика о кривичном поступку.⁴ С тим циљем, прописано је да је главни претрес јаван, и да главном претресу могу присуствовати пунолетна лица, при чему не смеју носити оружје или опасно оруђе, осим чувара окривљеног који може бити наоружан.⁵

Право на јавност главног претреса представља принцип који има, како процесни, тако и уставни карактер. По чл. 142. ст. 3. Устава Републике Србије: „Расправљање пред судом је јавно и може се ограничити само у складу с Уставом.”⁶

У суштини, јавност главног претреса означава право странака, оштећеног, њихових заступника и браниоца (страначка јавност) и право тре-

⁴ Законик о кривичном поступку (*Службени лист*, број 70/2001. и 68/2002. и *Службени гласник РС* бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005- др. Закон, 49/2007, 20/2009- др. Закон и 72/2009).

⁵ *Ibid*, чл. 291.

⁶ Устав Републике Србије (*Службени гласник РС*, број 83/06).

ћих, за исход кривичног поступка непосредно незаинтересованих лица (општа јавност) да присуствују главном претресу и објављивању пресуде. С друге стране, страначка јавност је потпуна, шта више, главни претрес се не може одржати без присуства странака.⁷ Такође, јавност је повезана са главним претресом, али не и са одлучивањем у седници већа⁸, где је поступак писмен, расправа тече на основу списка, а одлука се саопштава ономе кога се тиче.

Након подизања оптужнице и њеног ступања на снагу, начело јавности суђења се доследно остварује, што подразумева право свих пунолетних грађана да присуствују главном претресу у кривичном поступку и изрицању пресуде. Изузетак представља кривични поступак који се води према малолетницима.⁹

Јавност је искључена у појединим фазама или појединим врстама поступка. Пример за то је истрага, у смислу да истражним радњама могу присуствовати само странке (осумњичени, његов бранилац и тужилац), иако законом није изричито прописана тајност истраге.¹⁰

Јавност се не односи на већање и гласање, у току и на крају главног претреса.¹¹

У поступку пред другостепеним судом, када се одлучује о жалби на пресуду првостепеног суда, важи начело страначке јавности када је седница заказана као јавна за странке, тада седници могу присуствовати грађани и представници средстава јавног информисања.¹²

Јавност главног претреса, и ако Законик не садржи такву формалну обавезу за суд, састоји се и у саопштавању широј јавности од стране суда, времена (дана и часа) и места заказаног суђења. Суд не сме држати ове податке у тајности, и о томе мора дати штампи обавештења, по својој иницијативи или на тражење.¹³ Могућност објављивања тока и резултата главног претреса путем штампе и радија обухваћено је принципом јавности главног претреса, ако не постоји законска забрана објављивања.

⁷ Законик о кривичном поступку., *op. cit.*, чл. 303.

⁸ *Ibid.*, чл. 24. ст. 6.

⁹ Малолетници као публика су искључени од присуства главном претресу и онда кад је претрес јаван, и обрнуто: публика је искључена са претреса малолетнику.

¹⁰ И поред тога што грађани не могу да присуствују истражним радњама, не постоји сметња да се јавност путем средстава јавног информисања обавести о следећем: да се против одређеног лица води истрага и за које кривично дело; о одређивању притвора; да је донето решење о прекиду или обустави истраге; да је истражни поступак окончан достављањем судских истражних списка овлашћеном тужиоцу који одлучује о подизању оптужнице.

¹¹ *Ibid.*, чл. 157.

¹² *Ibid.*, чл. 538.

¹³ Тихомир Васиљевић, Момчило Грубач, *Коменџар законика о кривичном поступку*, Службени гласник, Београд, 2003, стр. 539.

Исто тако, принцип јавности главног претреса обухвата и јавно објављивање пресуде од стране суда. Ово правило важи и у случајевима када је главни претрес одржан са искључењем јавности, у смислу да диспозитив пресуде мора бити јавно објављен. У погледу разлога овакве пресуде веће ће одлучити да ли ће искључити јавност приликом објављивања разлога пресуде.¹⁴ Разлози за искључење објављивања образложења пресуде морају бити од оних предвиђених за искључење јавности главног претреса.¹⁵

У случају да јавност поступка буде противно прописима искључена, без доношења и објављивања образложеног решења о томе, као и кад је решење донето, а нису постојали разлози за искључење, постоји повреда кривичног поступка.¹⁶

Законодавац прописује и случајеве када може доћи до искључења јавности,¹⁷ за цео главни претрес, или један његов део, када то захтевају интереси заштите морала, заштите јавног поретка, заштите националне безбедности, заштите малолетника или заштите приватног живота учесника у поступку, или када је то, по мишљењу суда, неопходно с обзиром на посебне околности, због којих би јавност могла да повреди интересе правде.¹⁸ Поступајуће судско веће, почев од тренутка заседања, па до завршетка главног претреса, може у свако доба донети одлуку (решење) о искључењу јавности, која притом мора бити образложена и јавно објављена, а у вези са наведеним разлозима.¹⁹ Искључење јавности се не односи на странке већ на трећа лица, која присуствују главном претресу. Удаљење странака са главног претреса, које може бити привремено или трајно, само је дисциплинска мера која не искључује страначку јавност.

Законодавац се по овом питању, по мишљењу аутора, руководи одредбом чл. 6. ст. 1. Конвенције, тако што је питање јавности суђења и основа који искључују јавност, из целог, или дела поступка, прилагодио захтевима Конвенције.

Остваривање права на јавно суђење у току поступка пред судом може се довести у питање, када поступајуће судско веће, по службеној дужности или по предлогу странака у поступку, одлучује о разлозима за

¹⁴ Законик о кривичном поступку, *op. cit.*, чл. 357.

¹⁵ Тихомир Васиљевић, Момчило Грубач, *Коментар законика о кривичном поступку*, *op. cit.*, стр. 539.

¹⁶ *Ibid.*, стр. 539.

¹⁷ Искључење јавности не односи се на странке, оштећеног, њихове заступнике и браниоца (чл. 293. ЗКП).

¹⁸ Законик о кривичном поступку, *op. cit.*, чл. 292.

¹⁹ Одлуку о искључењу јавности поступајуће судско веће може донети по службеној дужности или на предлог странака, али увек по узимању њихових изјава (чл. 292. ЗКП).

искључење јавности. Разлози или основи за искључење јавности из судског поступка, садржани у одредбама Законика о кривичном поступку, суштински нису у потпуности одређени што може створити проблеме у примени ових основа од стране судског већа. Наиме, оставља се суду, да својим тумачењем утврђује суштину и смисао прописаних разлога, или основа који могу утицати на искључење јавности, за цео главни претрес, или један његов део, чиме се једним или више прописаним основима може дати карактер, који они немају, или обрнуто, занемарити један или више прописаних основа. Из ових разлога, неопходно је схватити суштину, смисао и значај оних разлога, који могу искључити јавност са главног претреса.

ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

Нема сумње да се законодавац у Србији, прописујући јавност главног претреса, руководио одредбом чл. 6. ст. 1. Конвенције по питању регулација права на јавно суђење и разлога или основа, који могу искључити јавност из поступка пред судом. У циљу разумевања, пре свега разлога или основа за искључење јавности из судског поступка, неопходно је указати на праксу Суда, која тумачи одредбе Конвенције и тако пружа правничкој јавности, али и домаћем суду могућност схватања смисла, суштине и значаја права на јавно суђење и основа који га искључују.²⁰

Чл. 6. ст. 1. Конвенције јамчи свакоме право на јавну расправу, током одлучивања о кривичној оптужби. У чл. 6. ст. 1. Конвенције се наводи да штампа и јавност могу бити искључени из целог поступка или дела суђења у интересу морала, јавног реда или националне безбедности у демократском друштву, када то захтевају интереси малолетника или заштита приватног живота странака, или у мери која је по мишљењу суда, нужно потребна у посебним околностима када би јавност могла да нашкоди интересима правде. Одредба чл. 6. ст. 1. Конвенције указује на право присуства тужиоца и окривљеног у кривичним предметима.

Јавна расправа је један од суштинских елемената права на правично суђење, што је Суд потврдио у предмету Ахен против Савезне Републике Немачке.

²⁰ Чл. 194. ст. 4. и 5. Устава Републике Србије прописано је: „Потврђени уговори и општеприхваћена правила међународног права део су правног поретка Републике Србије. Потврђени међународни уговори не смеју бити у супротности са Уставом. Закони и други општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права.”

Јавни карактер постоји пред судским органима, на који се позива чл. 6. ст. 1, ипак стипулане у спору од дељења правде у тајности, без јавног надзора; то је, ипак, један од начина, на који се може одржавати поверење у судове, како оне више, ипак и оне ниже. Чињеницом да је дељење правде видљиво, јавност доприноси остваривању циља члана 6 стипулане 1, ипак јест, правично суђења, чија је гаранција једно од темељних начела сваког демократског друштва у смислу Конвенције.²¹

Јавна расправа је потребна да би се задовољили захтеви чл. 6. ст. 1. Конвенције пред првостепеним судовима или судовима једног јединог степена.²²

У случајевима, када се јавна расправа не одржи у првом степену, то се може исправити, тако што ће се у вишем степену одржати. Али, ако Апелациони суд не разматра суштину предмета, или није меродаван да се бави свим аспектима датог предмета, још увек се може говорити о повреди члана 6 става 1 Конвенције. Тако, у предмету Diennet против Француске, Суд је закључио да неодржавање јавне расправе пред прекршајним органима није исправљено чињеницом да је жалбени медицински орган своју расправу одржао јавно, јер се тај орган не сматра судским органом, који има пуну надлежност, пре свега није имао овлашћења да процењује да ли је казна о којој је реч сразмерна кршењу дужности.²³ Када се не обезбеди јавна расправа у првом степену, потребни су изузетни разлози да би се оправдало зашто није било јавне расправе, ако она није одржана у првом степену.²⁴

У кривичним предметима, имајући у виду могуће штетно дејство на правичност поступка због непостојања јавне расправе у првој инстанци, ово се може исправити само свеобухватном поновном расправом пред Апелационим судом.²⁵

Наравно, право на расправу обухвата и право на усмену расправу, ако не постоје неке изузетне околности.²⁶ С друге стране, не постоји општи захтев да се пред Апелационим судом одвија усмени претрес. Тако на пример: у наведеном предмету Ахен против Савезне Републике Немачке, Суд закључује да у кривичним предметима усмени претрес није неопходан, онда када је Апелациони суд одбацио жалбу искључиво на основу

²¹ Ахен против Савезне Републике Немачке, 8. децембар 1983, стр. 25.

²² Schuler-Zraggen против Швајцарске, 24. јун 1993, стр. 58.

²³ Diennet против Француске, 26. септембар 1995, стр. 34.

²⁴ Stallinger and Kuso против Аустрије, 23. април 1997, стр. 51.

²⁵ Riepan, стр. 41, у којем је Апелациони суд био овлашћен да провери чињенице, правна питања и казну, али није поново саслушао сведоке и његова контрола није спроведена у обиму који се захтева.

²⁶ Fischer против Аустрије, 26. април 1995, стр. 44.

права,²⁷ али тамо где Апелациони суд мора да се позабави и чињеницама и правом, и да одлучи о кривици или невиности оптуженог лица, или да процени карактер оптуженог приликом преиспитивања казне, неопходан је усмени претрес.²⁸

Постоје случајеви када је могуће да се подносилац представке одрекне свог права на јавну расправу. Тако, Суд у предмету *Hakansson i Sturesson* против Шведске констатује:

*Јасно је да ни слово ни дух ове одредбе не сиречава неко лице да се својом слободном вољом, било изричито, било прећутно, одрекне права на јавну расправу. Међутим, то одрицање мора бити неопозиво, и не сме бити у сујројности ни с једним важним јавним интересом.*²⁹

У предмету *Deweer* против Белгије, подносилац представке је прихватио ванпарничну нагодбу у кривичном предмету, тако што је пристао да плати новчану казну. У случају да није платио новчану казну, морао би до окончања кривичног поступка да затвори радњу, коју је имао. Суд је закључио, поводом овог предмета, да је у одрицању од расправе – тиме што је подносилац представке пристао да плати новчану казну, било примеса принуде, па је то представљало кршење чл. 6. ст. 1. Конвенције.³⁰

У већ поменутом предмету *Hakansson i Sturesson* против Шведске, Суд је заузео став, да су се подносиоци представке прећутно одрекли свог права на јавну расправу, будући да нису тражили њено одржавање онда када је шведско законодавство изричито допуштало такву могућност.

Одрицање од права на јавно суђење не сме да буде противно интересима јавног поретка.

Суд је становишта, да се расправе у случајевима повреде затворске дисциплине могу одржавати без присуства јавности. У предмету *Campbell and Fell* против Уједињеног Краљевства,³¹ Суд је саопштио да се мора узети у обзир питање јавног реда и безбедности, која би се покренула да је поступак био јаван, што би наметнуло несразмеран терет државним органима.

У смислу чл. 6. ст. 1. Конвенције под правом на јавно суђење подразумева се општа јавност, не само страначка. Међутим, како се у чл. 6. ст. 1. Конвенције спомиње и штампа, као део јавности потребно је нагласити да је вршење права на јавно суђење у перманентној тензији са правом на приватност из чл. 8 Конвенције. Пракса органа Конвенције указује да

²⁷ Axen., *op. cit.*, стр. 28.

²⁸ Ekbatani против Шведске, 26. мај 1988, и Cooke против Аустрије, 8. фебруар 2000.

²⁹ Hakansson i Sturesson против Шведске, 21. фебруар 1990, стр. 66.

³⁰ Deweer против Белгије, 27. фебруар 1980, стр. 51–54.

³¹ Campbell and Fell против Уједињеног Краљевства, 28. јун 1984.

право на приватност има приоритет у односу на општу јавност из чл. 6. ст. 1. Конвенције. С тим у вези, учешће штампе и медија у праћењу суђења је загарантовано, осим ако се не примењује неки од изузетака од права на јавно суђење.³² Присуство штампе и медија током судског поступка не значи и то да је медијима допуштено да на суђењима врше тонска и визуелна снимања, или, пак, да извештавају директно са суђења.

Такође, право на јавно суђење је подложно следећим ограничењима:

а) јавност може да се искључи са целог или, пак, дела суђења, и

б) национално право не мора да садржи обавезу одржавања усмене расправе.³³

РАЗЛОЗИ ЗА ИСКЉУЧЕЊЕ ЈАВНОСТИ

Разлози за искључење јавности, садржани у чл. 6. ст. 1. Конвенције, могу бити општи, разлози који се односе на предмет поступка и његове учеснике. Општи разлози се односе на интересе морала, јавног реда и националне безбедности. Разлози за искључење јавности због предмета поступка и његових учесника односе се на заштиту малолетника или права на приватност, као и на интересе правде. С обзиром на то да Законик о кривичном поступку Србије садржи готово истоветне разлоге за искључење јавности, то ће суштина истих бити приказана сходно одредбама Конвенције и праксе Суда.

Инџереси морала.– Искључење јавности по основу овог разлога било би оправдано, и у духу чл. 6. ст. 1. Конвенције, само за случај изношења у јавност најинтимнијих ствари учесника у поступку, које би било супротно савременим моралним схватањима, имајући притом у виду либерализацију схватања о сексуалним контактима и хомосексуалних односа и бракова.

Инџереси јавног реда или националне безбедности у демократском друштву.– Код првог, ради се о разлогу за искључење јавности, када од саме личности странака потиче опасност по несметано одвијање поступка. Потреба одржавања јавног реда захтева да се поступак одвија несметано, али и да се ван судске сале мора обезбедити и поштовати јавни ред. Код другог, ради се о разлогу под који се могу сврстати случајеви у којима странке или сведоци износе чињенице у поступку, које могу представљати државну тајну.

³² Александар Јакшић, *Европска конвенција о људским правима (Коменџар)*, Правни факултет Београд, Београд, 2006, стр. 205.

³³ *Ibid.*

Приликом примене овог разлога, треба водити рачуна о њеној пропорционалности, у смислу да сама чињеница, да нешто представља државну тајну, не би била довољна да оправда меру искључења опште јавности. Полази се од тога да само јавно саопштавање чињеница мора *in concreto* да представља околност која може да има утицаја на националну безбедност.³⁴

Интереси заштити малолетника и заштити приватног живота сираника.— Потреба за уношењем првог разлога у оквиру чл. 6. ст. 1. Конвенције је, превасходно, заштита малолетника, при чему се мисли на посебно психичко стање малолетника, односно на потребу његове заштите, као и на заштиту личности и здравља малолетника. Овај разлог за искључење јавности се најчешће примењује на случајеве, када се малолетник појављује у поступку, као сведок, или као окривљени, где је неопходно заштитити личност малолетника. Заштита приватног живота, као разлог за искључење јавности, доводи се у везу са чл. 8. ст. 1. Конвенције, у смислу да се право на приватност одређује према овом члану. У оквиру овог разлога искључења јавности, спада и заштита пословних и других тајни учесника у поступку. Овим разлогом за искључење јавности могли би да се користе не само странке, већ и други учесници у поступку (сведоци и сл.).

Интереси правде.— Овај разлог поставља се на начин, да се општа јавност може искључити из поступка само ако то захтевају посебне околности случаја. Циљ овог разлога за искључење јавности огледа се у потреби да се омогући утврђење истине у поступку, на начин који ће омогућити, између осталог, да сведоци дају изјаве без притиска јавности. У случају да суд процени да би сведок одбио да сведочи, или да би на поједина питања ускратио сведочење, тада би било оправдано да суд, приликом давања исказа од стране сведока, искључи општу јавност из поступка.

THE RIGHT TO A PUBLIC TRIAL

Nihad Ukic, LL.M.,

The student of Ph.D. studies of the Faculty of law in Nis

S u m m a r y

The right to a public trial before the court is one of the basic requirements for the fair criminal trial. The public character of the trial before the court protects the parties from distribution of justice in privacy, i.e. without public supervision. This is one way to main-

³⁴ Александар Јакшић, *Европска конвенција о људским правима (коментар)*, *op. cit.*, стр. 206.

tain the trust in justice, while a transparent trial contributes to the fair trial, which is a basic guarantee for the democratic society. On the other hand, there are certain exceptions from the requirement for the public trial. For example, in case of moral issue, public order, national safety, interest of the juveniles, protection of private life or when this is really needed in special circumstances when the publicity can affect the interests of the justice. The goal of this paper is to determine the essence of the right to a public trial and basis that exclude the publicity from the court trial. The paper analyzes the rules in this field in the law of the Republic of Serbia and the practice of the European Court for Human Rights.

Keywords: public trial, court, law, Serbian practice, exclusion of publicity

Dr Željko Fajfrić,
advokat u Šidu

ADVOKAT BOGOBOJ ATANACKOVIĆ
– **PISAC PRVOG ORIGINALNOG SRPSKOG ROMANA***

Pri ocenjivanju spisatelja i njihovih zasluga moramo imati pred očima vreme i obstojateljstva u kojima su pisali; a osobito treba imati priznenija na one koji prvi led probijaju, ili šume krče.

Jovan Sterija Popović

Jedan od onih koji su prvi probijali led bio je upravo advokat Bogoljub Atanacković (1826–1858). Njegova dela nemaju možda neki veliki književni značaj, ali imaju istorijski. On je inicijator i pokretač prelaza od mahnite i poluistorijske romantike Milovana Vidakovića ka sirovom, raskopčanom i nesvesnom idealizmu Jakova Ignjatovića (takođe advokat).

Rođen je 10. juna 1826. godine u mestu Baja u dobrostojećoj porodici trgovca Gavre Atanackovića i majke Anastasije (rođena Krstanić). Po rođenju dobija ime Timotije (sa 18 godina ga menja u Bogoboj). Kako mu je porodica bila veoma bogata, detinjstvo i mladost su mu prošli bez nekih posebnih trzavica, pa je mirno završio osnovnu školu i nižu gimnaziju u Baji. Već tu se upoznao sa onim što je pisao Dositej Obradović, mnogo je čitao narodnu poeziju tako da je govorio u rimovanom jeziku narodnih pesama. Ima nekih svedočenja da je čak znao napamet zbirku narodnih pesama Vuka Karadžića. U svakom slučaju veoma je dobro poznavao tada izašli *Rječnik* Vuka Karadžića, a mnogo je čitao i njegov prevod *Novog zavjeta*.

* Rad primljen 29. 09. 2011.

Školovanje (studije prava) nastavio je u Pešti i Beču. Baš u Beču je imao priliku da se druži sa Brankom Radičevićem, Đurom Daničićem, Svetozarom Miletićem – to su bili oni čuveni sastanci u kafani „Kod tri kugle”. Tu je ponekad dolazio i, tada već uveliko ostareli, Vuk Karadžić. Tu, u Beču, začelo se prijateljstvo Branka Radičevića i Bogoboja Atanackovića. Tokom 1852. godine, Branko, kada bude dolazio u Baju, odsedaće upravo u kući Atanackovića.

Tokom 1844. godine Atanacković je objavio svoj prvi književni rad, pesmu *Posestrimi* (u listu *Peštansko-budimski skoroteča*, br. 7 od 23. januara 1844. g. str. 33). Ovom je pesmom jedino dokazao da nema pesničkog talenta, u njoj je malo toga dobro. Međutim, ono što je bitno jeste da mu je jezik veoma čist. U svakom pogledu uspeo je da u jeziku izbegne tadašnji (veoma poguban) uticaj Lukijana Mušickog, pa je mnoge iznenadio koristeći neke reči iz narodne poezije (labudovo, gavransko, jablanski). No, ono zbog čega je ova pesma zaista posebna jeste da je Atanacković sa njom odmah pokazao svoj patriotski pravac (istina, vrlo sentimentalizovan), a tu je i iskrena ljubav prema idealnoj ženi – Srпкиnji. Te dve stvari, naizgled nespojive, on je umeo da uklopi u jednu skladnu celinu. I njegova sledeća pesma *Zvezdi Danici* (list *Peštansko-budimski skoroteča* br. 23 od 19. marta, str. 129) je u istom stilu, ali je daleko slabija od prve.

Ovo su jedine njegove poznate pesme, on ih više nije pisao. To je predvečerje pojavljivanja Branka Radičevića. Nadahnut nacionalnim romantizmom, Atanacković svoje ime (Timotije), kada je napunio 18 godina, menja u mnogo „srpskije i nacionalnije” – Bogoboj.

I sada, na ovome mestu – jedno pitanje: Da li znate da je Branko Radičević po rođenju imao ime Aleksije, a onda ga je posrbio u Branko? Slično i Đorđe Popović u – Đura Daničić.

U isto vreme kada i spomenute pesme, izlazi Atanackovićeva pripovetka *Ljubav istinitog srca* (list *Peštansko-budimski skoroteča*, br. 19 od 5. marta 1844. godine, str. 107–108). Radi se o veoma slaboj i tužnoj pripoveci, a izgleda da u originalu ona čak i nije njegova, već da ju je jednostavno preveo sa mađarskog. Iste te godine u istom listu on objavljuje novele *Krvava osveta* (br. 30–31), *Efrosina* (br. 38–39), *Dve sestre* (br. 45–46). Na svima se potpisuje sa „B. A.”

Sve tri su istorijske. *Krvna osveta* je priča iz vremena XVIII veka (dešava se u okolini Višegrada, a tada su još mnogi naši pretci živeli, koji su s patrijarhom Čarnojevićem u Ugarsku prešli) dok su pripovetke *Dve sestre* i *Efrosina* iz vremena s početka XIX veka. Kao i u prvim pesmama i ovde je Atanacković ostao veran svojoj ljubavi prema *bajnoj devi* (obavezno Srпкиnja), koja je uvek vitka stasa, crna oka, stidljiva pogleda obavezno oborenog ka zemlji, sa *zorom rumeni* na obrazu, sa ustima kao jagode i belom ružom u crnoj bujnoj kosi i *haljini koju mi imenujemo Serbijankom*.

Sve njegove priče pune su romantičnosti, ali ne one uobičajene romantičke, već one koja je puna bezobzirnosti i neobuzdanja. Ono što današnjem čitaocu može da smeta jeste mešanje istorijskog sa potpuno suzdržanom maštom Atanackovića. Mnogi u tome vide uticaj Milovana Vidakovića, prvog Srbina koji je pisao romane. I inače, kod Atanackovića je nacionalna žica bila izražena, toliko da su svi njegovi heroji nosili čisto srpska imena poput Uroš, Mladen, Milan, Vuk, Bogdan, Bratimir itd.

Tako je u pripoveci *Eufrosina* osnovna radnja događaj iz Atanackovićeve svakodnevice, kako on kaže *to je obrazac iz svakidašnjeg života*. Priča je obična, Uroš dolazi u Peštu da studira i tu upoznaje Eufrosinu koja je ćerka bogatog srpskog trgovca. Posebno su interesantni dijalozi koje vode ovo dvoje mladih. Dok je Eufrosina pokušavala da ga ismeje, Uroš govori kao neki naivni i oduševljeni govornik sa tadašnjih omladinskih skupština. Grdi devojkicu što čita nemačke knjige, a ne srpske. Ovde ima mnogo uticaja narodnih pesama, čak je i frazeologija takva, sva iz narodne poezije: *Još bela zora lica pomolila nije, a o danu ni spomena nema*. Postepeno se Uroš zaljubljuje u devojkicu, ali je on ipak *prirode srpski sin*, a Eufrosina je pomalo odrodjena Srpkinja. On joj čita rodoljubive srpske pesme i taman pomisli da ju je vratio u nacionalno krilo – a ona se udaje za drugog. I onda sledi romantični rasplet: Uroš je razočaran, razboli se, pada u postelju i umire. Tipična romantika toga vremena.

Tokom 1845. godine Bogoboj Atanacković izdaje prvu zbirku svojih pripovedaka *Darak Srbkinji* (Budim). Tu su: *Ljubeznik i udvarač*, *Ubica*, *Mati i kći* i *Krvava osveta*. Ovom knjigom on pokušava da kod Srpkinja probudi zaspalo nacionalno osećanje pa u uvodu kaže: *Mila Srbkinjo! Kad ti dugo bude vreme, i nikakvog uveseljenja, nikakove zabave ne uzimaš, onda u bele tvoje ruke uzmi delce ovo i čitaj ga. Ako te ono uveseljavalo bude, celj sam moju dostigao i s tim dovoljno nagrađen za mali trud koji sam imao, dok sam ti darak ovaj podneti mogao; jer suza koja u tvom oku zatrepiti biće biser moj; a ako čitajući knjižicu ovu ljupki osmej sijne na rumenim tvojim usnama, sijnuće i meni moje jarko sunce*.

Sledeće godine (1846) u Subotici izlazi i druga njegova knjiga u kojoj su samo dve pripovetke – *Nanka* i *'Ajduci*.

Obe ove knjige pisane su starim pravopisom i jezikom; tek od 1847. godine, pod uticajem Branka Radičevića, počinje Atanacković da piše Vukovim pravopisom.

Atanacković je od rane mladosti sebe smatrao velikim nacionalnim borcem, tako da učestvuje u Velikoj narodnoj Skupštini u Sremskim Karlovcima 1. maja 1848. godine. Igra prilično značajnu ulogu što neće promaći njegovim savremenici. Obratite pažnju, na poznatoj slici *Majski sabor*, videćete Bogoboj Atanackovića kako stoji odmah do baldahina. Uspeo je tada da izbori

sebi mesto u onoj postavi izaslanstva koje je trebalo da ode do patrijarha Rajačića i da zatraži od njega da iznese pred narod i pročita povelje austrijskih careva izdate srpskom narodu.

Tako je to bilo u početku. Kako je vreme prolazilo Atanacković se u nacionalnom radu sveukupno nije baš iskazao. Kada su počele i puške da pucaju on se sklonio u Beč. Tu na brzinu (nekim nepoznatim načinom) uspeva da dobije pasoš i da prebegne u Pariz. Imao je dovoljno novca da besposlički po pariskim ulicama, da mnogo čita, ali i da izvanredno nauči francuski jezik. Umnogome je primio francusku kulturu toga vremena tako da je do kraja života nosio francuski kroj odela i iskazivao mnoge francuske navike. U tim godinama on uspeva da proputuje Švajcarsku, Nemačku, Italiju i Englesku.

Tokom 1851. godine vraća se u Novi Sad. To je vreme kada on počinje da se mnogo ozbiljnije bavi književnošću. Uspeva da se približi vladiki Platonu kome je jedno vreme i lični sekretar. Iz tog vremena ostalo je dosta zapisa gde se spominje njegovo ime. Uglavnom se to odnosi na razne zabrane na njegova pisanija budući da ona *na pristojnost udaraju*. U službi kod vladike nije se baš previše trudio, više je obilazio balove, kafane, vesela društva. Sam se hvalio u jednom pismu: *Dan u poslu, a večer, dosta puta i noć u veselju provodeći, nema nijedne otmene Srпкиnje kojoj nisam predstavljen. Zapravo, to su mi bili najbezbržiđnji dani u životu: Ja nisam nikad tako zadovoljan bio kao u Novom Sadu.*

Od 1852. godine kada se vraća u Bajju, on je advokat. Tu se odmah dobro snašao, ima dobrostojeće klijente, tako da se hvali *da ima lepih klijentkinja* da dobija parnice, ali i da je svoje klijente naučio *da bečki plaćaju*. On kao da je i advokaturu shvatio kao jednu veliku zabavu jer *sme sa kojom klijenkinjom malo koketirati*.

Upravo od 1852. godine počinje i njegov najplodniji period. Tada mu izlaze veoma bitne pripovetke *Rukavica*, *Tri zelene šibljike* i *Bunjevka*.

Kao i do tada, u pripoveci *Rukavica* osnovna tema je ljubav, veoma romantična, još više besmislena. Na balu mladić upoznaje devojkju, zaljubi se, a srce mu jednostavno izgori u ljubavnom plamenu. Zbog neuzvrćene ljubavi truje se i umire. Za ovu pripovetku Bogoboj baš nije nahvaljen: *Rado priznajemo da je ova pripovetka lako izrađena da se u prvi mah mnogome može veoma dopasti, ali je ona puna ćudnovatih i neobjašnjivih stvari, slućaj igra glavnu i jedinu ulogu. Sve je izveštaćeno od početka da kraja, usiljeno je da je neprijatno ćitati je, utisak koji ostavlja potpuno je nejednak, svaki ćas se susreće krajnja nemarnost, da ne rećemo lenjost* (Đura Danićić).

Pripovetka *Tri zelene šibljike* jeste o nekome ćoveku koga autor naziva imenom Gavran, a koji ima devedeset i devet ubistava na duši, ali odjednom dobije želju da se pokaje. Ispoveda se kaluđeru koji mu każe da će mu gresi

biti oprosteni ako iz suvog hrasta izbiju tri zelene šibljike. Ono što u ovoj pripovetci privlači pažnju jeste vrlo vešto opisivanje okoline u kojoj se kreću glavni junaci, a čime se postiže jače isticanje karakternih osobina junaka. To do tada niko nije radio u srpskoj književnosti. Tako Atanacković opisuje monahovu keliju kao belo okrečenu, sa posteljom na kojoj su kao sneg beli čaršavi, sa ugasitim ćilimom na podu, ormanom od orahova drveta, stolom za pisanje, jerusalimskima brojanicama, tu su još knjige, hartije na zidu, slike raspeća Hristova. U daljoj radnji Gavran je počeo da plače i tako punih šest godina zalivao suvi hrast. Za to je vreme osedeo, oči su mu upale, pogurio se, a drvo još uvek nije isteralo zelene šibljike. I onda je spazio nekog mladića kako je napao nedužnu devojkicu (koja je volela drugog). Gavran dograbila budak i odbrani devojkicu tako što je napasnika ubio. Istoga momenta iz suvog hrasta izniknu one tri zelene šibljike.

Sveukupno, ova pripovetka je zapravo narodna skaska i Atanacković to na kraju navodi: *Tako veli narodna skaska, da je pustinjaku Bog oprostio grehe što je sačuvao da se ne razdvoje dva ljubavnika, jer, veli, veći je greh razdeliti milo i drago, nego devedeset devet ljudi ubiti*. Dakle, osnovna je teza da nema većeg greha pod nebom nego da se razdvoje dvoje mladih koji se vole i da će Bog uvek pre oprostiti onome ko je oduzeo život mnogim ljudima nego onome koje silovao devojkicu.

Bez ikakve sumnje najveći biser i Atanackovićev domet jeste vrlo izražajna pripovetka *Bunjevka*. Ona je preštampana u nekoliko časopisa (*Veliki beogradski kalendar* za 1852. godinu, *Neven* za 1852. godinu, *Srpska čitanka*, knjiga III, Svetislava Vulovića itd.). Ovde Atanacković piše tečnim i čistim jezikom, kompozicija je vešto izvedena, a ima i dosta realizma. Cela radnja je pod velikim uticajem 1848. godine, a kao da se sve odvija baš u piščevoj Baji, među Bunjevcima. Ono što može da smeta jeste suviše veliki uticaj romantizma, ali je i pored toga cela ova pripovest puna jedrine i prirodnosti. Nju ćete i danas pronaći u mnogim antologijama.

Tokom 1851. godine Atanacković u Beču izdaje prvi deo svoga romana *Dva idola*, a 1852. godine u Novom Sadu izlazi i drugi deo. Ovaj roman se smatra prvim originalnim romanom iz srpskog društvenog života. Duže vreme ovo je bio najbolji roman srpske književnosti: *to je najbolji roman dosada u našoj književnosti* (Svetislav Vulović).

Roman nosi naziv *Dva idola* zbog toga što glavni junak Mladen ima dva idola: *moja narodnost i moja ljubavnica* – dakle, ljubav prema rodu, veri i narodu (prvi idol) i ljubav prema ženi (drugi idol) koja je za njega *kruna Božjeg stvorenja, remek Božji*. Tako je kroz ceo roman, prepliću se ove dve Mladenove ljubavi. Kroz prizmu tadašnjih sukoba između Srba i Mađara, Atanacković pušta romantičnu i sentimentalnu priču.

Sve počinje srpskim Saborom u Sremskim Karlovcima 1848, godine a završava se sudskim procesom u Subotici. Junaci romana su učesnici srpskog pokreta. Ali postepeno radnja romana ide u prošlost, sve dublje i dublje kako roman odmiče. Tu počinje romantična storija. Otkrivanje tog početka priče podudara se sa krajem romana. Kompozicija je dosta zapletena, ali jako vešto izvedena. U celini je to romantičarska knjiga, sa mnogo sentimenta, patetike, a glavni junak (poput nekog Bajronovog heroja) jeste izuzetan, plemenit, idealista, neshvaćen u društvu, pun nesrećne ljubavi zbog koje luta po svetu.

Možda današnjem čitaocu ovaj roman može da izgleda naivno i suviše romantično, ali *glavna i bitna strana ovoga romana jeste njegov izvor i trenutak. Ma kako danas to izgledalo prosta i obična stvar; početkom pedesetih godina [XIX veka] trebalo je imati i pameti i talenta i smelosti pa prekinuti sa dotadašnjim motivima crpenim iz pseudoistorijskih izvora i ugrijane mašte čitalaca nemačke romantike, pa se obratiti svojoj sredini, svome dobu, dotaći se onoga što svi vide i osećaju, osetiti poeziju sadašnjice i svakodnevnog života. Od naših pisaca Bogoboj je prvi koji je prekinuo sa pripovedačkom tradicijom i prešao na ono polje na kome se pre njega niko nije ogledao. Kada se govori o njemu, ta zasluga nije mala. I nikada mu se ne sme zaboraviti; ona potire, ili bar drži u ravnoteži i mnoge vrlo krupne mane Bogobojeve* (Jovan Skerlić).

Ovaj roman jeste deo istorije srpske književnosti, jedan od prelomnih momenata. On je označio napuštanje starog poluistorijskog romantizma Milovana Vidakovića, odlazanje u nešto više od puke sentimentalnosti. Uz sve to roman je pisan čistim narodnim jezikom sa primesama starijeg izraza, ali je skoro potpuno čist, književni, upravo onakav kakvim se i danas piše. Očigledno je da je Bogoboj Atanacković postao potpuni pobornik Vuka Karadžića.

Baš tada Atanacković i u svome životu doživljava jednu izuzetnu ljubavnu storiju – zaljubio se u Helenu Stojanović. On ju je nazivao *sunce iz Kikinde*. Uspeli su da ostvare vezu, on je želeo da se njome oženi, ali devojčina mati to nije dozvolila. Moguće da majka i ne bi bila toliko uporna da se Bogoboj nije pokazao suviše ponositim i tvrdoglavim tako da se ovaj brak nije nikada ostvario: *Ja sam početkom septembra pisao svojoj nesuđenici da je to poslednje pismo i da ću teško imati sreću sa njom više govoriti; i tako ja reč svoju držim. Žao mi je doduše, ali ja više koračaje činiti ne mogu* (pismo od jeseni 1854. godine). Zapravo, on nju nikada nije zaboravio mada to teško priznaje: *Sa srcem sam se prilično izmirio, malo me je prestalo vući u Kikindu, a da još uvek pati: Na Badnji dan sam imao svoje goste. Bili smo veseli. Posle sam privilegao na kanabe spavati; sanjao sam da mi se zlato udalo* (iz pisma od 10. januara 1855. godine).

Tada ulazi u veliku krizu. U depresiji je, u pismima govori kako ga je spopala čamotinja, teška klonulost. Zbog toga ne ide više u vesela društva, radije ostaje kod kuće u radu koji mu daje zaborava i spokojsva. To tek provid-

no. Zapravo, njemu rad i uobičajen život ne predstavljaju neku jaku utehu – *to je tek kapljica na žednu vojsku*.

Ipak, Bogoboj život shvata kao jednu veliku zabavu tako da se često žali da ima: *malo, malo zabave*. Moguće da je to i bio razlog zbog čega se 1855. godine oženio sa Marijom Davidović iz Budima. Ubrzo dobljaju dvoje dece, on je još malo pa čuveni advokat koji u Baji ima dobre prihode, a uz to je još i opštinski savetnik.

To je istovremeno i momenat kada počinje njegov književni, ali i ostali pad. Ostavlja književnost, ne piše, a i advokatski posao mu je sve teži. On zapravo advokaturu i ne voli, tako da razočarano zapisuje kako je postao *rob klijenata* kojih ima toliko da ni danju ni noću *ne može od posla ni glave da digne, ni dušom da dâne*. Njemu se ne dopada ono što je postao – advokat koji neprestano traži novu klijentelu koja dobro plaća. Stalno pokušava da zaradi što više, a ni Baja mu ne odgovara jer je mala varoš, itd. Ni porodični život mu nije previše zanimljiv, predvidiv je i svakodnevan. Stoga piše kako ga je sve to pretvorilo u sitnog i savršenog flišćanina.

Ceo život on je poboljšavao, a onda ga je šćepala jektika tako da je 28. avgusta 1858. godine umro u Baji. Imao je samo 32 godine. Za njim su mnogo žalili: *S njime su mnoge lepe nadežde sahranjene. Književnost je naša retko valjanosti radnika izgubila koji je tako reći od postanka svoga pa sve do poslednjeg trenutka neprekidno i neumorno radio za sreću, napredak i prosvetu srbskoga roda, kojeg je iz sveg srca žarko ljubio (Srbski letopis)*.

I na kraju, danas postoji podela na tzv. ženske i muške pisce. Odnosno, na one koji su puni osećanja i sentimentalnosti i na one kod kojih preovlađuju razum i akcija. Bogoboj Atanacković spada u tzv. ženske pisce. Teško je naći ijednog srpskog pisca koji je od njega sentimentalniji (sem donekle Milorad Šapćanin). U svakoj njegovoj pripovesti i jednome romanu ljubav je uvek u glavnoj ulozi, sva druga osećanja su potisnuta. On uvek slavi ljubav, ona je za njega bolna, moćna i nepobediva. To je uvek ona ljubav koja plane pri prvom susretu a gasi se tek smrću. Stoga su sve njegove pripovetke zapravo niz grobova u kojima leže nesrećne žrtve nesrećnih ljubavi. Svugde je Atanacković zatočnik ljubavi, osvetnik vrline, pravde i ljubavi, a borac protiv poroka i onih koji rastavljaju ono što je Bog sastavio (ljubavnike).

Interesantno je da njegova dela nakon smrti nisu mnogo štampana. U biblioteci braće Jovanović (pod brojem 61, 63, 65) iz Panćeva, izlaze *Novele* 1883. godine. A onda se 1918. godine (Novi Sad) pojavljuje knjiga *Putovanja Bogoboja Atanackovića* što je zapravo njegov *Dnevnik iz godine 1849. i 1850*. Svakako najvrednija je knjiga *Celokupna dela*, Beograd, 1928. godine, objavljena u seriji *Srpski pisci*. Naravno, po raznim knjigama nalaze se rasute njegove pripovetke, najčešće *Bunjevka*.

ОДЛУКЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

**ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА НАКНАДЕ ШТЕТЕ – чл. 361.
ст. 1. ЗОО И ПРИМЕНА чл. 212. ЗАКОНА О НАСЛЕЂИВАЊУ**

ДЕСЕТОГОДИШЊИ РОК ЗАСТАРЕЛОСТИ ПОТРАЖИВАЊА НАКНАДЕ ШТЕТЕ НА ИМЕ ПОДУШЈА ЗА ГОДИШЊИ ПОМЕН ПОКОЈНЕ СЕ ИМА РАЧУНАТИ ОД ДАНА НАСТАНКА ТИХ ИЗДАТАКА, СХОДНО чл. 361. ст. 1. ЗОО У ВЕЗИ СА чл. 212. ЗОН.

Из образложења:

Одредбом чл. 361. ст. 1. ЗОО предвиђено је да застарелост почиње тећи првог дана после дана када је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако Законом за поједине случајеве није нешто друго предвиђено, а одредбом чл. 212. Закона о наслеђивању је предвиђено да заоставштина по сили закона прелази на оставиочеве наследнике у тренутку његове смрти. Правилном применом наведених одредаба, првостепени суд налази да је тужила, као лице које је сносило трошкове сахране и подушја иза смрти оца, била у могућности да већ од дана настанка тих трошкова исте захтева од свих законских наследника покојног који су могли бити по законском реду наслеђивања позвани на наслеђе јер заоставштина прелази по сили закона на оставиочеве наследнике у тренутку његове смрти. Стога је рок застарелости у конкретном случају почео да тече од тренутка када је тужила имала конкретан издатак за трошкове сахране и подушја јер је она у том тренутку знала ко су наследници сада покојног.

Имајући у виду да је једногодишњи помен сада покојне одржан у јулу месецу 1997. године, а да је тужба у овој парници поднета у фебруару 2007. године, то у овом делу није основан приговор застарелости истакнут од тужених јер није истекао десетогодишњи рок застарелости.

(Пресуда Основног суда у Чачку П 265/10 од 18. марта 2011. и пресуда Вишег суда у Чачку Гж 662/11 од 21. септембра 2011.)

ЗАСТАРЕЛОСТ ПОТРАЖИВАЊА – чл. 371. 300

У СЛУЧАЈУ ПОСТОЈАЊА ПОТРАЖИВАЊА НА ИМЕ ДУГА ЗА ИЗВРШЕНЕ АДВОКАТСКЕ УСЛУГЕ, ИМА СЕ ПРИМЕНИТИ РОК ЗАСТАРЕЛОСТИ ОД 10 ГОДИНА, СХОДНО чл. 371. 300.

Из образложења:

Из списка произилази да је правноснажном пресудом (...) тужена обавезана да плати тужиљи наведени износ на име трошкова поступка, да је тужиља наплатила износ на име трошкова дана 13. септембра 2001. године, а у међувремену је пуномоћник тужиље – адвокат преминуо, па је тужиља као наследник адвоката овом тужбом захтевала исплату накнаде на име пружених адвокатских услуга.

Правилно је првостепени суд нашао да је неоснован приговор застарелости потраживања истакнут од стране тужене с обзиром да се у конкретном случају примењује општи рок застарелости из чл. 371. 300 који почиње тећи од тренутка када је дужник пао у доцњу а то је 13. септембра 2001. године, па како је тужба поднета 4. новембра 2004. године рок застарелости није истекао те је приговор застарелости неоснован.

(Пресуда Основног суда у Чачку – Судска јединица Г. Милановац П 2620/10 од 12. априла 2011. и пресуда Вишег суда у Чачку Гж 656/11 од 9. септембра 2011.)

ПРЕКИД ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА – чл. 215. ст. 1. т. 1. ЗПП-а

НЕМА МЕСТА ПРЕКИДУ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА СХОДНО чл. 215. ст. 1. т. 1. ЗПП-а, АКО СЕ ПРЕТХОДНО ПИТАЊЕ ОДНОСИ НА РЕШЕЊЕ ПРАВНОГ ПИТАЊА, ПРИМЕНОМ чл. 12. ЗПП-а.

Из образложења:

Парнични поступак који је текао због неоснованог обogaћења је прекинут због тога што је пред истим судом започет ванпарнични поступак ради одузимања пословне способности тужиоца.

Основано се у жалби тужиоца указује на наведену битну повреду одредаба парничног поступка јер сходно чл. 215. ст. 1. т. 1. ЗПП-а предвиђено је да, осим случајева посебно предвиђених у Закону, прекид поступка се може одредити ако је одлучио да сам не решава о претходном питању (чл. 12. ЗПП-а). Поменутом одредбом је прописано да кад одлука Суда зависи од претходног решења питања да ли постоји неко право или правни однос, а о том питању још није донео одлуку суд или неки други надлежни орган, суд може сам решити то питање. Имајући у виду наве-

дене одредбе Закона, претходно питање је правно питање, тј. питање да ли постоји неко право или правни однос, а питање пословне способности тужиоца, односно странке у поступку, не представља правно питање, па због тога првостепени суд није могао у конкретном случају да одреди прекид поступка већ је имао могућност да размотри евентуално постојање услова за застој поступка у смислу чл. 219. ЗПП-а.

(Решење Основног суда у Чачку – Судска јединица Г. Милановац П 21484/10 од 2. марта 2011. и решење Вишег суда у Чачку Гж 364/11 од 8. јуна 2011.)

ВРАЋАЊЕ У ПРЕЂАШЊЕ СТАЊЕ – чл. 113. ЗПП-а

НЕОДАЗИВАЊЕ ПОЗИВУ ЗА РОЧИШТЕ КОЈЕ ЈЕ ЗАКАЗАНО ПОВОДОМ ПРЕДЛОГА ЗА ВРАЋАЊЕ У ПРЕЂАШЊЕ СТАЊЕ, НИЈЕ ОСНОВ ЗА ОДБАЦИВАЊЕ ПРЕДЛОГА, ПОЗИВОМ НА ОДРЕДБУ ЧЛ. 113. ЗПП-а.

Из образложења:

Из списка произилази да је првостепени суд донео решење којим се тужба сматра повученом због тога што пуномоћници странака нису приступили на заказано рочиште а уредно су позвани, а пуномоћник тужиоца је поднео предлог за враћање у пређашње стање.

Одлучујући о поднетом предлогу тужиоца првостепени суд налази да с обзиром на датум одржавања рочишта пуномоћник тужиоца је имао довољно времена да нађе замену за заказано рочиште, па полазећи од тога и имајући у виду да се пуномоћник тужиоца није одазвао позиву за рочиште које је заказано поводом предлога за враћање у пређашње стање, сходно чл. 113. ЗПП-а одлучено је тако да се одбацује предлог пуномоћника тужиоца као недозвољен. Одредбом чл. 113. ЗПП-а је предвиђено да враћање у пређашње стање није дозвољено ако је пропуштен рок из чл. 112. ст. 2. и 3. ЗПП-а или ако је пропуштено рочиште одређено поводом поднетог предлога.

У конкретном случају се не ради о пропуштању рока из чл. 112. ст. 2. и 3. ЗПП-а па то није разлог за одбацивање предлога. У ситуацији када је пропуштено рочиште одређено поводом предлога за враћање у пређашње стање, није дозвољено враћање у пређашње стање због пропуштања тог рочишта па је погрешан став првостепеног суда да изостанак тужиоца са рочишта у конкретном случају, чини његов предлог недозвољеним у смислу чл. 113. ЗПП-а.

(Решење Основног суда у Чачку – Судска јединица Г. Милановац П 773/10 од 26. јануара 2011. и решење Вишег суда у Чачку Гж 663/11 од 19. октобра 2011.)

ПРИВРЕМЕНА МЕРА ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ НЕНОВЧАНОГ ПОТРАЖИВАЊА – чл. 302. ЗАКОНА О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ

У СВАКОМ КОНКРЕТНОМ СЛУЧАЈУ, А РАДИ ПРИМЕНЕ чл. 302. ст. 1. ЗАКОНА О ИЗВРШНОМ ПОСТУПКУ, МОРА СЕ УТВРЂИВАТИ ОДНОС ИЗМЕЂУ ВЕРОВАТНОЋЕ ПОСТОЈАЊА ПОТРАЖИВАЊА ПОВЕРИОЦА И МОГУЋНОСТИ НАСТУПАЊА НЕНАДОКНАДИВЕ ШТЕТЕ.

Из образложења:

Тужилац је у поднетој тужби навео да је по основу наслеђа иза смрти пок. (...) власник непокретности (...) који део зграде представља стан, да је туженик без икаквог правног основа користио наведени стан, у једном периоду га издавао, због чега је постављеним тужбеним захтевом тражио да се туженик обавезе да се исели из предметног стана и тужиоцу омогући несметано коришћење истог. Предложио је да суд одреди привремену меру којом ће се наложити туженом да се исели из предметног стана јер за тужиоца може настати ненадокнадива материјална штета с обзиром да туженик нередовним одржавањем и неисплаћивањем обавеза доводи до уништења и оштећења туђе ствари.

По налажењу другостепеног суда тужилац није учинио вероватним опасност да ће се без одређивања привремене мере остварење потраживања тужиоца осујетити или знатно отежати нити да је мера потребна да би се спречила употреба силе или настанак ненадокнадиве штете, а такође није учинио вероватним да би предложеном привременом мером извршни дужник могао претрпети само незнатну штету.

(Решење Основног суда у Чачку – Судска јединица у Гучи П 3092/11 од 8. јуна 2011. и решење Вишег суда у Чачку Гж 830/11 од 14. октобра 2011.)

РЕШЕЊЕ О ИСПРАВЦИ ПРЕСУДЕ – чл. 349. ЗПП-а

НИЈЕ У СКЛАДУ СА ОДРЕДБОМ чл. 349. ЗПП-а ДА СЕ РЕШЕЊЕМ ИСПРАВЉА ПРЕСУДА НАВОЂЕЊЕМ ДРУГИХ НОВЧАНИХ ИЗНОСА НА ИМЕ НАКНАДЕ ШТЕТЕ.

Из образложења:

Првостепени суд у оспореном решењу, у ст. 1. је навео да се исправља пресуда тога суда П (...) у свим ставовима, преписује се изрека оспорене пресуде, а потом се констатује да у пресуди треба да стоји и наводе се потпуно други износи од оних који су наведени у изреци оспорене пресуде.

Дакле, у конкретном случају не ради се о погрешкама у бројевима нити друге очигледне погрешке у писању и рачунању с обзиром да ожал-

беним решењем у суштини се мења правна садржина правноснажне пресуде навођењем других новчаних износа на које је туженик обавезан да плати.

(Решење Основног суда у Чачку П 316/10 од 2. јуна 2011. и решење Вишег суда у Чачку Гж 802/11 од 19. октобра 2011.)

ИСПРАВКА ПРЕСУДЕ – чл. 349. ЗПП-а

НЕМА ЗАКОНСКОГ ОСНОВА ЗА ДОНОШЕЊЕ РЕШЕЊА КОЈИМ ЋЕ СЕ ИСПРАВИТИ ПРЕЗИМЕ СТРАНКЕ НАВЕДЕНО У ПРЕСУДИ, СХОДНО чл. 349. ЗПП-а, А КОЈУ ГРЕШКУ ЈЕ УЧИНИО ПУНОМОЋНИК ТУЖИОЦА ПРИЛИКОМ САСТАВЉАЊА ТУЖБЕ.

Из образложења:

Из списка предмета произилази да је првостепени суд утврдио да је тужиља (...) Ђукић тако означена у тужби и у поднесцима пуномоћника тужиље, па како између тужбе и поднесака постоји истоветност са донетом пресудом П (...), правилно првостепени суд закључује да није дошло до грешке суда приликом доношења и израде пресуде, па нису испуњени услови из чл. 349. ЗПП-а.

Жалбеним наводима се правилно и утврђено чињенично стање, на које је првостепени суд правилно применио материјално право, не доводе у сумњу већ се у самој жалби наводи да је у писању тужбе и осталих поднесака, пуномоћник тужиље направио грешку у означавању презимена тужиље. Како се исправљање судске одлуке може извршити само када се ради о очигледној грешци суда насталој приликом писања одлуке, то није допуштено вршити исправку таквих грешака.

(Решење Основног суда у Чачку П 18240/10 од 14. јуна 2011. и решење Вишег суда у Чачку Гж 791/11 од 5. октобра 2011.)

МЕСНА НАДЛЕЖНОСТ ОСНОВНОГ СУДА – чл. 20. ЗПП-а

АКО ТУЖЕНИК У ОДГОВОРУ НА ТУЖБУ ИСТАКНЕ ИЗМЕЂУ ОСТАЛОГ И ПРИГОВОР МЕСНЕ НЕНАДЛЕЖНОСТИ СУДА, ИМА МЕСТА ОГЛАШАВАЊУ СУДА НЕНАДЛЕЖНИМ СХОДНО чл. 20 ЗПП-а.

Из образложења:

Првостепени суд одбија приговор месне ненадлежности Основног суда у Чачку – Судска јединица у Г. Милановцу позивајући се на одредбу чл. 20. ЗПП-а којом је одређено да се суд може огласити поводом тога

приговора месно ненадлежним ако је приговор поднет најдоцније на припремном рочишту односно до упуштања туженог у расправљање о главној ствари, а како се туженик поднеском упустио у расправљање у главној ствари пре истицања приговора месне ненадлежности суда, пошто је претходно оспорио тужбени захтев, првостепени суд налази да се не може огласити месно ненадлежним након упуштања туженог у расправљање о главној ствари.

Овакав закључак првостепеног суда се не може прихватити јер нема разлога о одлучној чињеници с обзиром да првостепени суд није сходно чл. 298. ст. 5. ЗПП-а оценио од каквог је значаја чињеница да је туженик истакао приговор месне ненадлежности пре завршетка свог одговора на тужбу, с обзиром на то да ли је приговор благовремено поднет.

(Решење Основног суда у Чачку – Судска јединица Г. Милановац П 2952/11 од 21. јуна 2011. и решење Вишег суда у Чачку Гж 756/11 од 14. октобра 2011.)

ОДБАЧАЈ ПОДНЕСКА – чл. 103. ст. 6. ЗПП-а

ПОДНЕСАК ПИСАН ОД АДВОКАТА, А КОЈИ НИЈЕ ПОТПИСАН, ИМА СЕ ОДБАЦИТИ СХОДНО чл. 103. ст. 6. ЗПП-а.

Из образложења:

Првостепени суд је правилно утврдио да је пуномоћник тужених – адвокат, а на основу пуномоћја које се налази у списима ставио предлог за враћање у пређашње стање, који није потписао већ је стављен само печат адвоката, услед чега је поднесак неуредан, па је исти одбачен сходно чл. 103. ст. 6. ЗПП-а.

Одредбом чл. 100. ЗПП-а предвиђено је да поднесци морају бити разумљиви и да морају садржати оно што је потребно да би се по њима могло поступати, а између осталог је и потпис подносиоца, у овом случају пуномоћника тужених, па како поднесак тужених није садржао све што је потребно да би се по њему могло поступати, то је правилно првостепени суд поступио када је одлучено као у изреци.

(Решење Основног суда у Чачку – Судска јединица Г. Милановац П 669/11 од 25. јула 2011. и решење Вишег суда у Чачку Гж 771/11 од 5. октобра 2011.)

Приредио
Драган Калаба,
заменик вишег јавног тужиоца у Чачку

**SA SEDNICE UPRAVNOG ODBORA
održane 30. 03. 2012. godine**

1. APRO NATAŠA (JMBG:2012983805006), diplomirani pravnik, rođena 20. 12. 1983. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Maksima Gorkog 7/1.

2. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika APRO NATAŠA, advokatski pripravnik kod Apro Ljubomira, advokata u Novom Sadu, sa danom 29. 03. 2012. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

3. PERIĆ MAJA (JMBG:1108985805066), diplomirani pravnik, rođena 11. 08. 1985. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Vojvodanskih brigada 20/II, stan 6.

4. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika PERIĆ MAJA, advokatski pripravnik kod Perić Damira, advokata u Novom Sadu, sa danom 29. 03. 2012. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

5. HOROVIC V. VLADIMIR (JMBG:2606984800048), diplomirani pravnik, rođen 26. 06. 1984. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Maksima Gorkog 7/1.

6. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika HOROVIC V. VLADIMIR, advokatski pripravnik kod Horovic Vladimira, advokata u Novom Sadu, sa danom 29. 03. 2012. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

7. STANOJEVIĆ DANILO (JMBG:1504981733519), diplomirani pravnik, rođen 15. 04. 1981. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Maksima Gorkog 2b.

8. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika STANOJEVIĆ DANILO, advokatski pripravnik kod Stanojević Ž. Dragana, advokata u Novom Sadu, sa danom 29. 03. 2012. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

9. ROMIĆ IVANA (JMBG:2207983835113), diplomirani pravnik, rođena 22. 07. 1983. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Bečeju, Glavna 7, lokal 26.

10. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika ROMIĆ IVANA, advokatski pripravnik kod Sekulić Snežane, advokata u Bečeju, sa danom 29. 03. 2012. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.

11. PILIPOVIĆ SRĐAN (JMBG:1910981800303), diplomirani pravnik, rođen 19. 10. 1981. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Bačkoj Palanci, Žarka Zrenjanina 94.
12. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika PILIPOVIĆ SRĐAN, advokatski pripravnik kod Karanović Anđe, advokata u Bačkoj Palanci, sa danom 29. 03. 2012. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.
13. VJEŠTICA BOJAN (JMBG:2912984850022), diplomirani pravnik, rođen 29. 12. 1984. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Zrenjaninu, Kej 2. oktobra 7.
14. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika VJEŠTICA BOJAN, advokatski pripravnik kod Paskaš Dragana, advokata u Zrenjaninu, sa danom 29. 03. 2012. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.
15. MANDARIĆ SANJA (JMBG:2001979335028), diplomirani pravnik, rođena 20. 01. 1979. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Pančevu, Nikole Tesle 3/1.
16. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika MANDARIĆ SANJA, advokatski pripravnik kod Ćurčin Dušana, advokata u Pančevu, sa danom 29. 03. 2012. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.
17. GOMILANOVIĆ ZORAN (JMBG:0809966810053), diplomirani pravnik, rođen 08. 09. 1966. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Sivcu, Maršala Tita 168.
18. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika GOMILANOVIĆ ZORAN, advokatski pripravnik kod Milić Strahinje, advokata u Somboru, sa danom 29. 03. 2012. godine zbog upisa u Imenik advokata ove Komore.
19. PAVLOV GORAN (JMBG:2906978800048), diplomirani pravnik, rođen 29. 06. 1978. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Maksima Gorkog 12/III, stan 9.
20. KRAJNOVIĆ OLGA (JMBG:0509953815079), diplomirani pravnik, rođena 05. 09. 1953. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Kuli, Lenjinova 33.
21. SLIJEPCHEVIĆ MIRKO (JMBG:2203984152669), diplomirani pravnik, rođen 22. 03. 1984. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Novom Sadu, Zmaj Jovina 23.
22. SUBOTIĆ MARINA (JMBG:0903984855028), diplomirani pravnik, rođena 09. 03. 1984. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Zrenjaninu, Jevrejska 1-3.
23. TABAKOVIĆ BOJANA (JMBG:0209981855066), diplomirani pravnik, rođena 02. 09. 1981. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Zrenjaninu, Brigadira Ristića 2 A/16.
24. DREGA JOVANA (JMBG:2609985875016), diplomirani pravnik, rođena 26. 09. 1985. godine UPISUJE SE 30. 03. 2012. godine u Imenik advokata Advokatske komore Vojvodine, sa sedištem advokatske kancelarije u Vršcu, Žarka Zrenjanina 44.
25. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu ŠARANOV ZORICA, rođena 03. 12. 1987. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Primović Gordana, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

26. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu DORIĆ MILINA, rođena 31. 07. 1988. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Dorić Žarka, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

27. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu MUŠIKIĆ BILJANA, rođena 08. 08. 1986. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Lakićević Vuksana, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

28. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu SIMOVIĆ MILICA, rođena 18. 10. 1986. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Aleksić dr Nemanje, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

29. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu BJEKIĆ NADA, rođena 04. 06. 1986. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Bjekić mr Zore, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

30. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu MIJAJLOVIĆ TIJANA, rođena 19. 02. 1988. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Filipović Branislava, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

31. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu ŽAKULA SANDRA, rođena 12. 03. 1985. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Zečević Nenada, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

32. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu MILIĆ MLADENKA, rođena 17. 10. 1975. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Stepanov Milivoja, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

33. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu MILUTINOV NEDELJKOVIĆ IVANA, rođena 30. 03. 1986. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Todorović Miloša, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

34. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu HERCEG MIROSLAV, rođen 21. 11. 1981. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Popović Sonje, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

35. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu ŽUNIĆ NEMANJA, rođen 15. 09. 1987. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Žunić Vitomira, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

36. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu LAZIĆ VELJKO, rođen 13. 07. 1982. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Gucunja Milana, advokata u Novom Sadu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

37. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu PETROVIĆ SANJA, rođena 31. 07. 1986. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Blešić Špire, advokata u Futogu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

38. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu KVRGIĆ JOVANA, rođena 17. 12. 1987. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Čevari Roberta, advokata u Temerinu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

39. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu SMIEŠKO KAROLINA, rođena 08. 07. 1982. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Smieško Zoltana, advokata u Bečeju, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

40. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu KRNETA MIRJANA, rođena 13. 01. 1987. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Janković Petra, advokata u Bačkoj Palanci, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

41. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu STOJKOVIĆ SANJA, rođena 22. 06. 1985. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Stojković Vesne, advokata u Vrbasu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

42. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu MITROVIĆ UROŠ, rođen 11. 03. 1977. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Zgerđa Dragana, advokata u Pančevu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

43. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu DRAŽILOV KORNEL, rođen 08. 05. 1985. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Milošević Anđelije, advokata u Pančevu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

44. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu KALINIĆ ANA, rođena 19. 03. 1987. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Rošu Dorela, advokata u Pančevu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

45. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu PETKOVIĆ TIJANA, rođena 22. 02. 1988. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Petković Ljubomira, advokata u Kovinu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

46. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu SIMIĆ DRAGAN, rođen 09. 03. 1984. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Simić Slavenka, advokata u Beloj Crkvi, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

47. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu PRIJIĆ MILICA, rođena 03. 11. 1987. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Jovanov Miroslava, advokata u Zrenjaninu, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

48. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu ĐANIĆ VLADISLAV, rođen 22. 01. 1988. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Đanić Borislava, advokata u Subotici, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

49. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu VESELINOV KATARINA, rođena 15. 02. 1987. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Lazić Isidora, advokata u Čoki, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

50. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu BUBALO DEJAN, rođen 24. 09. 1985. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Lončarević Dragoljuba, advokata u Sremskoj Mitrovici, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

51. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu SAVIN DUŠANKA, rođena 19. 07. 1986. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Savin Vlade, advokata u Rumi, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

52. UPISUJE SE u Imenik advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine u Novom Sadu ĐAPIĆ MILANA, rođena 19. 09. 1986. godine, na advokatsko-pripravničku vežbu kod Đapić Dušanke, advokata u Somboru, dana 02. 04. 2012. godine, u trajanju od dve godine.

53. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine MIJIĆ STEVAN, advokat u Rumi sa danom 04. 03. 2012. godine, usled smrti.

– Sretenović Slavica, advokat u Sremskoj Mitrovici, postavlja se za preuzimatelja advokatske kancelarije Mijić Stevana.

54. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine MARIĆ MILOŠ, advokat u Apatinu sa danom 08. 03. 2012. godine, usled smrti.

– Vejin Srećko, advokat u Apatinu, postavlja se za preuzimatelja advokatske kancelarije Marić Miloša.

55. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine KARAJOVIĆ STOJA, advokat u Somboru sa danom 10. 03. 2012. godine, zbog penzionisanja.

– Imenovana i nakon brisanja zadržava članstvo u Posmrtnom fondu Advokatske komore Vojvodine.

– Pekanović Olga, advokat u Somboru, postavlja se za preuzimatelja advokatske kancelarije Karajović Stoje.

56. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine KOSOVIĆ RADOSAV, advokat u Bačkoj Topoli sa danom 31. 03. 2012. godine, na lični zahtev.

– Imenovani i nakon brisanja zadržava članstvo u Posmrtnom fondu Advokatske komore Vojvodine.

– Šakić Anđelka, advokat u Bačkoj Topoli, postavlja se za preuzimatelja advokatske kancelarije Kosović Radosava.

57. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine VUČKOVIĆ GORDANA, advokat u Novom Sadu sa danom 31. 03. 2012. godine, na lični zahtev.

– Primović Gordana, advokat u Novom Sadu, postavlja se za preuzimatelja advokatske kancelarije Vučković Gordane.

58. BRIŠE SE iz Imenika advokata Advokatske komore Vojvodine JOVANČEVIĆ NATAŠA, advokat u Novom Sadu sa danom 01. 04. 2012. godine, zbog zasnivanja radnog odnosa.

– Vučković Snežana, advokat u Novom Sadu, postavlja se za preuzimatelja advokatske kancelarije Jovančević Nataše.

59. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine PEKOVIĆ JOVANA, advokatski pripravnik u Novom Sadu, na advokatsko-pripravničkoj vežbi kod Marović Željka, advokata u Novom Sadu, sa danom 01. 03. 2012. godine.

60. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine MARIJANAC MIRJANA, advokatski pripravnik u Novom Sadu, na advokatsko-pripravničkoj vežbi kod Filipović Branislava, advokata u Novom Sadu, sa danom 15. 03. 2012. godine.

61. BRIŠE SE iz Imenika advokatskih pripravnika Advokatske komore Vojvodine POPOVIĆ MIRKO, advokatski pripravnik u Novom Sadu, na advokatsko-pripravničkoj vežbi kod Radukin Milana, advokata u Novom Sadu, sa danom 12. 03. 2012. godine.

62. UZIMA SE NA ZNANJE da MARINKOVIĆ-BASTA SLAĐANI, advokatu u Bačkoj Topoli, privremeno prestaje pravo na bavljenje advokaturom zbog porodiljskog odsustva, počev od 14. 02. 2012. godine.

– Dudaš Gizela, advokat u Bačkoj Topoli, određuje se za privremenog zamenika.

63. UZIMA SE NA ZNANJE da je JOVIĆ SANJA, advokat u Novom Sadu, nastavila sa radom dana 21. 03. 2012. godine, nakon što joj je privremeno bilo prestalo pravo na bavljenje advokaturom.

– Mišćević Vojislav, advokat u Novom Sadu, razrešava se dužnosti privremenog zamenika.

64. UZIMA SE NA ZNANJE da je BLITVIN ALEKSANDAR, advokatski pripravnik u Novom Sadu, prekinuo advokatsko-pripravničku vežbu kod Horovic Vavić Aleksandre, advokata u Novom Sadu dana 15. 03. 2012. godine, te da istu nastavlja kod Horovic Vladimira, advokata u Novom Sadu dana 16. 03. 2012. godine.

65. UZIMA SE NA ZNANJE da je DIVLJAK SANJA, advokatski pripravnik u Novom Sadu, prekinula advokatsko-pripravničku vežbu kod Čolević Mire, advokata u Novom Sadu dana 26. 03. 2012. godine, te da istu nastavlja kod Kubinjec dr Janka, advokata u Novom Sadu dana 27. 03. 2012. godine.

66. UZIMA SE NA ZNANJE da je ČUBRILO MIODRAG, advokatski pripravnik u Temerinu, prekinuo advokatsko-pripravničku vežbu kod Čevari Roberta, advokata u Temerinu dana 12. 03. 2012. godine, te da istu nastavlja kod Đurđev Dušana, advokata u Temerinu dana 13. 03. 2012. godine.

67. UZIMA SE NA ZNANJE da je Bošnjak Đura, advokat u Somboru stekao pravo na akademski naziv magistra prava.

68. UZIMA SE NA ZNANJE da je BOJAT BOJAN, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Maksima Gorkog 8c, stan 1, počev od 05. 03. 2012. godine.

69. UZIMA SE NA ZNANJE da je BOŽIĆ ZORAN, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Jovana Boškovića 14, počev od 10. 02. 2012. godine.

70. UZIMA SE NA ZNANJE da je JOVIĆ SANJA, advokat u Novom Sadu, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Doža Đerđa 2, počev od 21. 03. 2012. godine.

71. UZIMA SE NA ZNANJE da je GLUMAC NATAŠA, advokat u Novom Sadu, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Petra Drapšina 22, počev od 22. 03. 2012. godine.

72. UZIMA SE NA ZNANJE da je ĐOKIĆ SANJA, advokat u Novom Sadu, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Radnička 10, stan 4, počev od 19. 03. 2012. godine.

73. UZIMA SE NA ZNANJE da je POPOVIĆ ZORAN, advokat u Zrenjaninu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Slobodana Bursaća 14, počev od 01. 03. 2012. godine.

74. UZIMA SE NA ZNANJE da je MILJEVIĆ MAJA, advokat u Pančevu, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Vojvode Radomira Putnika 31, počev od 01. 03. 2012. godine.

75. UZIMA SE NA ZNANJE da je PETKOVIĆ VIDIĆ RADMILA, advokat u Rumi, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Stanka Paunović Veljka 139/1, počev od 26. 03. 2012. godine.

76. UZIMA SE NA ZNANJE da je MITROVIĆ VIDOSAVA, advokat u Beloj Crkvi, preselila svoju advokatsku kancelariju na adresu Dejana Brankova 1a, počev od 19. 03. 2012. godine.

77. UZIMA SE NA ZNANJE da je POPOVIĆ MIŠA, advokat u Zrenjaninu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Bulevar oslobođenja bb, počev od 01. 04. 2012. godine.

78. UZIMA SE NA ZNANJE da je MUŠICKI PAVLE, advokat u Novom Sadu, preselio svoju advokatsku kancelariju na adresu Stevana Musića 15, počev od 01. 04. 2012. godine.

79. UZIMA SE NA ZNANJE da je odlukom Skupštine Grada Novog Sada, promenjen naziv ulice u kojoj se nalazi sedište advokatske kancelarije ETINSKI VELJKA, advokata u Novom Sadu, tako da ono sada glasi: Novi Sad, Trg Save Vukosavljeva 2.

80. UZIMA SE NA ZNANJE da je odlukom Skupštine Grada Novog Sada, promenjen naziv ulice u kojoj se nalazi sedište advokatske kancelarije LETIĆ MIROSLAVA, advokata u Novom Sadu, tako da ono sada glasi: Novi Sad, Trg Save Vukosavljeva 2.

Upravni odbor

Уређивачки одбор *Гласника* моли сараднике да текстове за објављивање достављају уз уважавање следећих сугестија:

- примерак рада доставити одштампан и потписан;
- по могућности, доставити рад и електронском поштом (*panonija@eunet.rs*) или на дискети;
- фусноте писати у дну одговарајуће странице;
- у библиографским подацима за књиге уз уобичајене податке обавезно навести и издавача;
- уз чланке доставити резиме и кључне речи;
- пожељно је доставити и превод резимеа на енглески, немачки или француски језик.

ГЛАСНИК
АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ ВОЈВОДИНЕ

Излази 12 пута годишње
у месечним свескама.

Оснивач, власник и издавач: Адвокатска комора Војводине.
Годишња претплата: за земљу 10.000,00 дин.,
за иностранство 110 евра.
(Текући рачун број 340-1482-43 са назнаком „за Гласник“)

Овај број је закључен 2. априла 2012. године.

Тираж: 2.000 примерака

Према мишљењу Секретаријата за информације
Републике Србије бр. 413-01-412/91-01
од 11. априла 1991. године на ову публикацију плаћа се
основни порез на промет по Тарифном броју 8. став 1. тачка 1.
алинеја 10. Тарифе основног пореза на промет.

Компјутерски слог: *Тајјана Божић*, Нови Сад

Штампа: OFFSET PRINT, Нови Сад
2012.